

MIZGÎNÎYA LI GORA MARQOS

Pêşgotin

«Mizgînîya^f Îsa^f Mesîhe^f li gora Marqos» ji nava her çar Mizgînî-yada ya here kin e û berî her sê Mizgînîya jî hatîye nivîsarê. Bi fikira gelek zana ew berî sala h'eftêyî (70-î pey bûyîna Îsa) hatîye nivîsarê, gava Orşelîm^f wêran bû.

Li gora şe'detîya civîna^f sedsalîya dudada, Marqos xwexa ew Yû-h'enna-Marqos e, derheqa k'îjanîda k'itêba K'arê Şandîyada (12:12, 25; 13:4-5; 15:37-39) û usa jî çend ne'mêd şandîyada^f be'sa wî dikin (Kolosî 4:10; Filîmon 24; Tîmot'êyo II, 4:11). Ewî gelekî r'êwîti t'evî Pawlos û Barnabas^f kirîye, usa jî yekî gelekî nêzîkî Petrûsê^f Şandî bû (Petrûs I, 5:13).

K'itêb sêrîda dibêje ku fikira wê derheqa Mizgînîya Îsa Mesîhda ye (1:1). Hatina Îsa Mesîh da k'ifşê, ku ew wextê Xwedê k'ifş kiribû pêr'a gihîştîye, wekî xilazbûnê^f bide merivayê^f (1:15). Marqos Îsa tîne ber ç'e'va, ku Ew yekî xweyîh'ukum e û h'ukumê Wî nava hînkirinê, cinderxistinê, usa jî gunexandinêda k'ifş e. Hingê Îsa hêdî-hêdî Xwe şagirtêd^f xweva dide naskirinê ku Ew Mesîh e, awa gotî K'ifşkirîyê Xwedê ye. Lê Îsa çiqasî Xwe şagirtêd xweva dide naskirinê, haqasî li ser mirin û r'abûna Xwe xeber dide, ya ku wê Orşelîmêda biqewimîya. Îsa Xwer'a dibêje «Kur'ê^f Meriv», yê ku hate dinyayê, wekî e'mirê Xwe bide ku meriv ji qeydêd gune^f xilaz bin.

Mizgînîya Marqos hê gelekî ser kirêd Îsa disekine, ne ku ser hînkirina Wî. Bona Yûh'ennayê^f nixumdar^f, usa jî nixumandin^f û cêr'i-bandîna^f Îsa kin hatîye nivîsarê. Paşê carekêr'a derbazî ser şixulê Wiyî nexweşqenckirinê û hînkirina Wî dibe. Çiqas diçû şagirtêd Wî hê Ew nas dikirin, dijminêd Wî jî hê k'in Wîr'a dajotin. Serêd xilazîyêda (11-a h'eta 16-a) bona h'eftîya Îsaye xilazîyê nivîsar e, derheqa xaçbûn^f û r'abûna Wîye ji mirinê.

Eva Mizgînîya gelekî şe'detîya kirêd Îsa dide û tiherekî zelal û kurt hatîye nivîsarê, eva Îsa berç'e'v tîne û dide k'ifşê, wekî her xwendevanek mîna sersed^f bikaribe bike gazî bêje: «R'ast ev meriv Kur'ê^f Xwedê ye» (15:39).

Eva Mizgînîya gelekî li ser cefak'işandina Îsa disekine, usa jî ser cefayêd wan, yêd ku wê li pey Wî her'in. Li gora fikira mesîhîyêd^f berê, Marqos eva Mizgînîya bajarê R'omêda^f nivîsiye. Ji vê yekê tê k'ifşê, ku Marqos ev yek hê bona bawermendêd R'omayêda nivîsiye, çimkî bawermendêd wî çaxî gelek cefa ji destê Nêronê Qeyserê^f Împêratorîya R'omayê didîtin, (h'ukumeta wî ji sala 54-a h'eta 68-a bû).

Serecema fikira k'itêbê

Destpêbûna Mizgînîyê (1:1-13)

Dannasînî û şixulêd Îsaye Celîlêda^f (1:14—9:50)

R'îya Îsaye ji Celîlê h'eta Orşelîmê (10:1-52)

H'eftîya Îsaye xilazîyê li Orşelîmê û dor-berêd wêda (11:1—15:47)

R'abûna Îsa ji mirinê (16:1-8)

Pey r'abûnêr'a xuyabûn û jorhilatina Îsa (16:9-20)

Dannasînîya Yûh'ennayê^f nixumdar^f

(*Metta 3:1-12; Lûqa 3:1-18;*
Yûh'enna 1:19-28)

1 ¹Mizgînîya^f Îsa^f Mesîhê^f Kur'ê^f Xwedê bi vî tihêrî destpêbû: ²Çawa ku k'itêba Îşaya^f P'êxem-berda^f hatîye nivîsarê:

«Va ye Ezê qasidê Xwe pêşîya Teva bişînim.

Ewê bona Te r'ê hazir ke»*.

³ «Dengê ber'îyêda^f dike gazî: <R'îya Xudan^f hazir bikin û şiver'îyêd^f Wî r'ast bikin»*.

⁴Awa Yûh'enna^f ber'îyêda xuya bû, cime't dinixumand û dannasîn dikir, ku ji gunekirinê vege'rin^f û

* ^{1:2} Malaxî 3:1.

* ^{1:3} Îşaya 40:3.

bêne nixumandinê^f, wekî gunêd wan bêne baxşandinê. ⁵ Ji h'emû welatê Cihûstanê^f û t'emamiya cime'ta Orşelimê^f dihate cem wî, gunêd xwe didane r'ûyê xwe û ç'emê Ûrdunêda bi destê wî dinixumîn. ⁶ Yûh'enna k'inceke ji pir'ç'a devê li xwe kiribû û li piştta xwe jî qayîşeke ç'erm girêdabû. Xwarina wî kull^f û hingivê çolê bû. ⁷ Ewî dannasîn dikir û digot: «Yekî ji min qewattir wê bê. Ez ne hêja me, ku ta bim û benê çarixê Wî jî vekim. ⁸ Min hûn bi avê nixumandin, lê Ewê we bi R'uh'ê^f Pîroz binixumîne».

Îsa tê nixumandin û cêr'ibandinê^f

(*Metta 3:13–4:11; Lûqa 3:21–22;
4:1–13*)

⁹ Û wan r'ojada Îsa ji bajarê Nisreta Cefilê^f hat û bi destê Yûh'enna ç'emê Ûrdunêda hate nixumandinê. ¹⁰ Hema çawa Îsa ji avê derket, dît ku e'zman vebûn û R'uh' mîna kevotkekê li ser Wî danî. ¹¹ Û dengê ji e'zmana hat û got: «Tu Kur'ê Minî delal î Ez ji Te r'azî me».

¹² Wê gavê R'uh' berê Îsa da ber'iyê. ¹³ Ew çil r'ojê^f li ber'iyê ma û ji mîrêcin^f hate cêr'ibandinê^f. Ew t'evî r'e'wira bû û milyak'eta^f jêr'a berdestî kirin.

Îsa qeza Cefilêda dest bi k'arê Xwe dike

(*Metta 4:12–17; Lûqa 4:14–15*)

¹⁴ Pey girtina Yûh'ennar'a Îsa çû qeza Cefilê û dest bi dannasîniya Mizgîniya Xwedê kir ¹⁵ û digot: «Wext pêr'a gihîştîye, P'adşatiya^f Xwedê nêzik bûye, ji gunekirinê veger'in û baweriya^f xwe Mizgîniyê bînin!»

Îsa gazî her çar me'sigira dike

(*Metta 4:18–22; Lûqa 5:1–11*)

¹⁶ Gava Îsa li devê gola Cefilê digeriya, r'astî Şimh'ûn^f û Endrawisê birê wî hat. Wana t'or' davîte golê, çimkî me'sigir bûn. ¹⁷ Îsa gote wan: «Pey Min werin, Ezê we bikime nêç'îrvanêd meriva^f». ¹⁸ Wana jî hema wê demê t'or'êd xwe hiştin û pey Wî çûn. ¹⁹ Dema ku Îsa ji wî cîyî hinekî pêşda çû, r'astî kur'êd Zebedî, Aqûb^f û Yûh'ennayê^f birê wî hat. Wana qeyikêda t'or'êd xwe hîvêz dikirin. ²⁰ Hingê Îsa gazî wan kir, wana jî bavê xwe Zebedî t'evî p'ala qeyikêda hişt û pey Wî çûn.

Îsa r'uh'ê^f h'eram^f derdixe

(*Lûqa 4:31–37*)

²¹ Ew gihîştine Kefernahûmê. Îsa wê r'oja^f şemiyê r'ast

k'ete k'inîştê û dest bi hînkirinê kir. ²² Ewana li ser hînkirina Wî zendegirtîf mabûn, çimkî Ewî mîna yekî xweyîh'ukum ew hîn dikirin, ne ku mîna qanûnzana^f. ²³ Hingê k'inîştêf wanda merivek hebû, ku r'uh'êf h'eramva girtî bû. Wî kire qîr'în û got: ²⁴ «Tu çi ji me dixwazî, ya Îsayê Nisretê? Tu hatîyî qir'a me bînî? Ez zanim Tu k'î yî. Tu Pîrozê Xwedê yî!» ²⁵ Îsa lê hilat^f û got: «Ker' be û jê derk'eve!» ²⁶ Hingê r'uh'ê h'eram ew veç'ir'ikand û bi dengekî bilind kire qîr'în û jê derk'et. ²⁷ H'emû zendegirtî man, hevr'a k'etine pirs-pirsîyara û digotin: «Ev çi yek e? Çi hînkirineke nû ye! Bi h'ukum Ew e'mirî li r'uh'êd h'eram dike û ew jî êlimîf Wî dibin». ²⁸ Û nav û dengê Îsa pêr'a-pêr'a h'emû dor-berêd Celîlê bela bû.

Îsa gelek nexweşa qenc dike

(Metta 8:14-17; Lûqa 4:38-41)

²⁹ Gava ku Îsa ji k'inîştê derk'et, t'evî Aqûb û Yûh'enna r'ast çûne mala Şimh'ûn û Endrawis. ³⁰ Xweşiya Şimh'ûn t'ayêda p'al-dayî bû. Hingê bona wê Îsar'a gotin. ³¹ Îsa jî çû nêzîk, destê wê girt r'akir û t'ayê jê ber'da, r'abû berdestî wanr'a kir. ³² Êvarê, gava r'o çû ava, h'emû nexweş

û yêd cinak'etîf anîne cem Wî. ³³ T'emamîya cime'ta bajêr li ber dêrî civîya. ³⁴ Îsa gelek merivêd bi nexweşîyêd cûr'e-cûr'e qenc kirin. Gelek cin^f jî derxistin û nedihîşt ku cin xeber din, çimkî cina zanibû ku Ew K'î ye.

Îsa Mizgînîya Xwedê geza Celîlêda bela dike

³⁵ Qereberbanga sibehê r'abû, derk'et çû cîkî xewle û wir dua kir. ³⁶ Şimh'ûn û yêd t'evî Wî li Îsa ger'îyan ³⁷ û gava ku wan Ew dît, gotinê: «H'emû li Te diger'in». ³⁸ Îsa wanr'a got: «Em her'ine gund-bajarêd nêzîk, wekî Ez li wan dera jî dannasîn kim, çimkî Ez bona vê yekê hatime». ³⁹ Û li t'emamîya Celîlê diger'îya, k'inîştêd wanda dannasîn dikir û cin derxistin.

Îsa yekî ji k'otîbûnêf paqij dike

(Metta 8:1-4; Lûqa 5:12-16)

⁴⁰ Û yekî k'otîf hat, li ber Îsa çok da, r'eca jê kir û gotê: «Heger Tu bixwazî, dikarî min paqij kî». ⁴¹ Gunê Îsa pê hat, destê Xwe dirêj kir lê k'et û gotê: «Ez dixwazim. Paqij be!» ⁴² Û pey vê gotinêr'a destxweda k'otîbûnê jê çû û ew paqij bû. ⁴³ Îsa pêr'a-pêr'a ew derxiste

der, h'ışk t'emî li wî kir ⁴⁴û wîr'a got: «Binihêr'e t'u kesîr'a tişteki nebêjî, lê her'e xwe nîşanî k'ahîn' ke û çawa ku Mûsa^f t'emî daye, h'edîya^f xwe bide, wekî h'emûyar'a bibe şe'detî, ku tu paqij bûyî». ⁴⁵Lê ew meriv derk'et destpêkir aşkere got û eva yeka bela kir, usa ku Îsa îdî nikaribû aşkere biçûya bajarekî, lê ji bajêr der li cîyêd xewle dima. Û cime^t ji her alîyava dihatine cem Wî.

**Îsa şilûşe'tekî qenc dike
û gunêd wî dibaxşîne**

(*Metta 9:1-8; Lûqa 5:17-26*)

2 ¹Pey çend r'ojar'a Îsa vege'riya Kefernahûmê. Hingê hate bihîstinê, ku Ew malda ye. ²Malêda haqas meriv civîyan, h'eta ku li ber dêrî jî cî-sit'ar t'unebû. Îsa xebera mizgînîyê ew hîn dikirin. ³Û meriv hatin, ji nav wanda çar meriva şilûşe'tek hildabûn danîne cem Îsa. ⁴Lê ji dest e'laletê r'ê nedîtî ku nêzîkî Îsa bûna, wana banê xanîyê ku Îsa têda bû qul kir û merivê şilûşe't ber'êva daxistine jêrê. ⁵Gava ku Îsa bawerîya wan dît, gote yê şilûşe't: «Lawo, gunêd te hatine baxşandinê». ⁶Ji qanûnzana hinek wira r'ûniştibûn û dilê xweda digotin: ⁷«Evî han çima usa xeber dide? Eva nigê xwe

Xwedêr'a davêje! Pêştirî Xwedê k'î dikare guna bibaxşîne?»

⁸Destxweda r'uh'ê Îsava e'yan bû ku evana aha difikirin, Ewî got: «Hûn çima tiştêd aha dilê xweda difikirin? ⁹K'îjan r'ih'et e, şilûşe'tr'a bêjin: <Gunêd te hatine baxşandinê?> yan bêjinê: <R'abe ber'a xwe hilde û biger'e?> ¹⁰Lê wekî hûn bizanibin ku h'ukumê Kur'êf Mêriv heye li ser e'rdê guna bibaxşîne...» ¹¹gote yê şilûşe't: «Ez ter'a dibêjim, r'abe ber'a xwe hilde, her'e mala xwe». ¹²Ew jî pêr'a-pêr'a li ber ç'e'vê her kesî r'abû, ber'a xwe hilda, derk'et û çû. H'emû jî h'eyîrî man, şikirî dane Xwedê û gotin: «Me tişteki usa t'u car nedîtîye!»

Îsa gazî Lêwîf dike

(*Metta 9:9-13; Lûqa 5:27-32*)

¹³Îsa dîsa çû devê golê. T'ema-mîya e'lalet dihatê cem Wî û Ewî jî ew hîn dikirin. ¹⁴Çaxê Îsa r'êda çû, Lêwîyêf kur'ê Halfawo li cîyê xerchildanê r'ûniştî dît û gotê: «Pey Min were». Ew jî r'abû pey Îsa çû. ¹⁵Gava Îsa mala Lêwîda ser sifrê bû, gelek xercgir^f û gunek'ar^f t'evî Wî û şagirtêd^f Wî li ser sifrê r'ûniştibûn, çimkî yêd pey Wî diçûn gelek bûn. ¹⁶Gava qanûnzane^d ji nava fêrisîya^f dîtî ku Îsa t'evî xercgir

û gunek'ara li ser sifrê r'ûniştî ye, ji şagirtêd Wî pirsîn: «Çima Ew t'evî xercgir û gunek'ara dixwe û vedixwe?»¹⁷ Çaxê Îsa bihîst, wan-r'a got: «Saxlem ne h'ewcê h'ekîm in, lê nexweş. Ez ne hatime gazî yêd r'ast kim, lê gazî gunek'ara».

Pirsa r'oşgirtinê

(Metta 9:14-17; Lûqa 5:33-39)

¹⁸ Carekê şagirtêd Yûh'enna û fêrisîya r'oşî digirtin. Çend meriv hatine cem Îsa û jê pirsîn: «Çima şagirtêd Yûh'enna û yêd fêrisîya r'oşîya digirin, lê şagirtêd Te r'oşî nagirin?»¹⁹ Îsa gote wan: «H'eta ze'va t'evî wan e, gelo dibe ku xwendîyêd de'watê r'oşî bigirin? H'eta ze'va t'evî wan e, ew nikarin r'oşî bigirin!²⁰ Lê r'oj wê bên, gava ze'va ji wan bê hildanê, hingê wê r'ojê wê r'oşî bigirin.²¹ T'u kes pê p'arç'ê nû k'inca kevin p'îne nake. Heger usa bike, p'arç'ê k'inca kevinva dirûtî wê zorê li k'inca kevin bike û cîyê qelişî wê hê li ber hevva her'e.

²² Û ne jî kesek şerava nû dike meşkêd kevin. Heger usa bike, şerava nû wê meşka bit'eqîne, hin şeravê unda be, hin jî meşk. Lê şerava nû dikine meşkêd nû».

Pirsa r'oja şemîyê

(Metta 12:1-8; Lûqa 6:1-5)

²³ Îsa r'ojeke şemîyê nava zevîyar'a derbaz dibû û şagirtêd Wî r'êva destpêkirin simbilêd gênim çinîn. ²⁴ Fêrisîya Îsar'a got: «Binihêr'e! Çima şagirtêd Te tiştê necayîzi r'oja şemîyê dikin?»²⁵ Îsa li wan vege'and û got: «We qet nexwendîye ku Dawid^f ji h'ewcetîyê çî kir, gava ew û yêd pêr'a bir'çî bûn?²⁶ Ew wextê Evyatarê serek'ahînda k'ete Xana^f Xwedê û nanê^f Xwedêr'a dayî xwar, ku ew nan pêştîrî k'ahîna ne cayîz bû yekî din bixwara. Serda jî ew nan da yêd t'evî xwe*²⁷ Paşê ser gotina Xweda zêde kir gote wan: «R'oja şemîyê bona însên hate danînê, ne ku însan bona r'oja şemîyê!²⁸ Awa gotî Kur'ê Mêriv Xudanê r'oja şemîyê ye jî».

Îsa r'oja şemîyê merivê ku destê wî k'işiyabû qenc dike

(Metta 12:9-14; Lûqa 6:6-11)

3 ¹ Û Îsa dîsa k'ete k'inîştê. Li wê derê merivek hebû, ku destê wî k'işiyabû. ² Û ç'e've hineka ser Wî bû, gelo r'oja şemîyê Ewê wî qenc ke yan na, wekî xeyba Wî

* ^{2:26} Qanûna K'ahîntîyê 24:9; P'adşatî I, 21:1-6.

bikin. ³Îsa merivê destk'îşiyayîr'a got: «R'abe vê govekê bisekine!»
⁴Paşê wanr'a got: «R'oja şemîyê qencîkirin çayîz e, yan xirabîkirin? R'uh'ekî xilaz'f kin, yan unda kin?» Lê wan deng nekir. ⁵Îsa bi hêrs li dora Xwe nihêr'î, bona serh'îşkîya wan ber Xwe k'et û wî merivîr'a got: «Destê xwe dirêj ke». Ewî jî dirêj kir û destê wî dîsa qenc bû. ⁶Fêrisî derk'etine derva û pêr'a-pêr'a t'evî Hêrodesîya'f şêwirîn, ku çawa Wî bidine kuştinê.

Civata li devê golê

⁷Îsa t'evî şagirtêd Xwe çû devê golê. Ji Celîlê e'laleteke giran pey Wî çû. ⁸Gava ku wana kirinêd Wî bihîstin, ji Cihûstanê, Orşelîmê, Îdûmeyayê, wî aliyê Êrdunêyî r'o-hilatê, usa jî ji qeza Sûr û Saydê gelek meriv hatine cem Wî. ⁹Û Îsa ji dest e'laletê şagirtêd Xwer'a got, ku Wîr'a qeyikekê hazir kin, wekî nek'eve li ber de'fa. ¹⁰Çimkî Îsa gelek meriv qenc kirin, usa ku yêd nexweş t'opî ser dibûn, wekî destê xwe bidana Wî. ¹¹Dema ku r'uh'êd h'eram Ew didîtin, li ber Wî dever'ûya xwe davîtine e'rdê, dikirine qîr'în û digotin: «Tu Kur'ê Xwedê yî!» ¹²Lê Îsa h'îşk t'emî li wan dikir, ku bona Wî nekine dengî.

Bijartina her donzdeha

(Metta 10:1-4; Lûqa 6:12-16)

¹³Îsa hilk'îşîya ç'îyê û merivêd ku Wî dixwestin gazî cem Xwe kirin. Ew jî çûne cem Wî. ¹⁴Ewî donzdeh meriv bijartin, navêd wan «şandî'f» danî, ku t'evî Wî bimînin û wan bişîne, wekî dannasîn kin. ¹⁵Û h'ukum da wan ku cina derxin. ¹⁶Her donzdehêd bijartî ev in: Şimh'ûn (ku navê wî kire Petrûs'f), ¹⁷Aqûbê'f Zebedî û Yûh'ennayê birê wî, (ewî navê Boanerces li wan kir, ku tê fe'mkirinê: «Kur'êd Gur'înîya E'zmên») ¹⁸Endrawîs, Fîlîpo, Bertolomeyo, Metta, T'ûma, Aqûbê'f kur'ê Halfawo, Tedayo, Şimh'ûnê welatp'arist'f ¹⁹û Cihûdayê'f Îsxeryotî yê ku bû nemamê Îsa.

Îsa û Belzebûl'

(Metta 12:22-32; Lûqa 11:14-23; 12:10)

²⁰Paşê Îsa çû malekê. Dîsa haqas e'lalet civîya, h'eta ku nikaribûn nanê xwe jî bixwarana. ²¹Gava yêd ji xûn û qinêta Wî bihîstin, derk'etin Wî bigirin, çimkî wana digot: «Ewî h'îşê Xwe unda kirîye!» ²²Û ew qanûnzana-nêd ku ji Orşelîmê berjêr bibûn, digotin: «Belzebûl' Wîda heye!

Ew bi h'ukumê serwêrê cina cina derdixe!»²³ Îsa jî ew gazî cem Xwe kirin û bi mesela wanr'a got: «Mîrêcin çawa dikare xwexa xwe derxe?»²⁴ Heger nav p'adşatîkêda t'ifaq' t'unebe, ew nikare bimîne. ²⁵ Mala ku bêt'ifaqî bik'evê, ew mal nikare bimîne. ²⁶ Heger mîrêcin r'abe himberî xwe û bi-be dutîretî, ew nikare bimîne, lê belê wê xilazîya wî bê. ²⁷ Lê belê t'u kes nikare bik'evê mala mêrxasekî û hebûka' wî t'alan ke, heger pêşîyê wî mêrxasî girênedê. Gava girêda, hingê wê bikaribe mala wî t'alan ke.

²⁸ Ez r'ast wer'a dibêjim, her gune û her gotina xirab ku bêjin wê li bendêd dinê bêne baxşandinê, ²⁹ lê k'î ku gotineke xirab miqabilî R'uh'ê Pîroz bêje, t'u car li wî nayê baxşandinê. Ewê bi wî guneyî h'eta-h'etayê sūcdar be». ³⁰ Îsa ev yek got, çimkî wan digot: «R'uh'ê h'eram Wida heye».

Dê û birayêd Îsa

(*Metta 12:46-50; Lûqa 8:19-21*)

³¹ Hingê dê û birayêd Îsa hatin, li derva sekinîn, yek şandine pey Wî û gazî Wî kirin. ³² E'laleta ku li dora Wî r'ûniştîbû gote Wî: «Va dîya Te û birayêd Te derva pîrsa Te dikin». ³³ Îsa caba wan da û

got: «Dîya Min û birayêd Min k'î ne?»³⁴ Hingê li yêd dora Xwe r'ûniştî nihêr'î û got: «Va ne dê û birayêd Min!»³⁵ Her kesê ku xwestina Xwedê bîne sêrîf, ew e birê Min, xûşka Min û dîya Min».

Mesela t'oximr'eş'

(*Metta 13:1-9; Lûqa 8:4-8*)

4 ¹ Îsa dîsa li devê golê dest bi hînkirinê kir. E'laleteke usa mezin li dora Wî civîya, k'erba Ew k'ete qeyika li ser golê û r'ûnişt. T'emamîya e'laletê li devê golê bû ² û Wî bi mesela ew hîni gelek tiştê dikirin. Hînkirina Xweda got: ³ «Guhdarî! T'oximr'eş' r'abû çû ku t'oxim bir'eşîne. ⁴ Çaxê ewî t'oximê xwe dir'eşand, hinek jê k'etine devê r'ê, teyrede hatin û ew xwarin. ⁵ Û hinek k'etine ser e'rdê kevirî, li wir ku xwelî kêmbû. Ew zû şîn bûn, çimkî telaşê xwelîyê ne k'ûr bû. ⁶ Çaxê te'v derk'et, ew ç'ilmisîn û çimkî r'a-wêd' wan t'unebûn, h'işk bûn. ⁷ Û hinekêd din k'etine nava stirîya, stirî r'abûn ew xeniqandin û ber nedan. ⁸ Û hinekêd din jî k'etine nava e'rdê qenc û şîn bûn, mezin bûn û hineka sî, hineka şêst, hineka sed car ber dan».

⁹ Û Îsa wanr'a got: «Guhê k'êyî bihîstinê heye bira bibihê».

Îsa çima bi mesela xeber dide*(Metta 13:10-17; Lûqa 8:9-10)*

¹⁰ Gava Îsa t'enê ma, yêd dora Wî girtibûn t'evî her donzdeha, bona van mesela jê pirsîn. ¹¹ Ewî caba wan da û got: «Wer'a hatîye dayînê ku hûn sur'êd P'adşatîya Xwedê bizanibin, lê bona wan, yêd ku derva ne, her tişt bi mesela tê gotinê, ¹² wekî:

«Çiqasî binihêr'in jî, nebînin, çiqasî bibihên jî, fe'm nekin, wekî nebe ku vege'rin^f û li wan bê afûkirinê^{f,*}».

**Şirovekirina
mesela t'oximr'eş***(Metta 13:18-23; Lûqa 8:11-15)*

¹³ Hingê Îsa wanr'a got: «Hûn vê meselê fe'm nakin? Lê îdî hûnê h'emû mesela çawa fe'm bikin? ¹⁴ T'oximr'eş xeberê dir'eşîne. ¹⁵ Ewêd li devê r'ê ku xeber lê tê çandinê, ew in, ku gava dibihên, pê'r'a-pê'r'a mîrêcin tê û xebra dilêf wanda çandî derdixe. ¹⁶ Ewêd li ser e'rdê kevirî ew in, ku gava xeberê dibihên, ew zû bi eşq û şa wê qebûl dikin, ¹⁷ lê çimkî r'awêd wan t'unene, ew dirêj t'aw nakin. Û gava bona xeberê

r'astî tengasîya^f yan zêrandinê tên, zû ji r'ê dik'evin. ¹⁸ Û ewêd nava stirîyada hatine çandinê ew in, ku xeberê dibihên, ¹⁹ xemêd vê dinyayê, derewêd dewletiyê û xwestina tiştêd din dik'evine navê û xeberê dixeniqînin, ew bê ber dimînin. ²⁰ Û ewêd e'rdê qencda hatine çandinê ew in, ku xeberê dibihên, qebûl dikin, hinek sî, hinek şêst û hinek jî sed car ber didin».

Ç'ira ser p'êç'irê^f*(Lûqa 8:16-18)*

²¹ Û Îsa wanr'a got: «Gava ç'irê tînine hindur', bona çi tînin? Bona bin selikê, yan bona bin nivînê? Ne tînin ku daynine ser p'êç'irê^f? ²² T'u tiştê veşartî t'uneye ku neyê aşkerekirinê û ne jî tişteki dizîva heye ku nek'eve ber r'onayê. ²³ Guhê k'êyî bihîstinê heye bira bibihê».

²⁴ Îsa wanr'a got: «Dîna xwe bidine tiştêd ku hûn dibihên. Hûn bi çi çapê bipîvin, bi wê pîvanê jî wê wer'a bê pîvanê û serda jî wê hê zêde be. ²⁵ Çimkî k'êr'a ku heye, wê hê lê zêde be û k'êr'a ku t'une, çi heye jî wê jê bê standinê».

* 4:12 Îşaya 6:9-10.

Mesela t'oximê şîn dibe

26 Û Îsa got: «P'adşatîya Xwedê mîna vê yekê ye: Merivek t'oxim dir'eşîne nav e'rdê. 27 Û şev û r'oj r'adizê, r'adibe, t'oxim şîn dibe, bilind dibe û xwexa pê nah'ese ku ev çawa dibe. 28 E'rd ji xwe ber dide, pêşiyê zîl, paşê simbil, peyr'a jî genimê gihîştî simbilda. 29 Gava ku ber digihîje, meriv îdî de'sê davêjê, çimkî dema nandirûnêf pêr'a gihîştîye».

Mesela h'eba t'oximê xerdalêf

(Metta 13:31-32; Lûqa 13:18-19)

30 Û Îsa got: «Em P'adşatîya Xwedê mîna çi bişibînin? Yan jî em wê bi k'îjan meselê şirovekin? 31 Ew mîna h'ebeke t'oximê xerdalê ye ku ji h'emû t'oximêd ku ser e'rdê têne çandinê hûrtir e. 32 Lê gava ew tê çandinê digihîje, ji h'emû p'incar'a mestir dibe û ç'iqlêd mezin dide, usa ku tey-redêd e'zmên dikarin xwe bidine bin sîya wê».

Îsa bi mesela xeber dide

(Metta 13:34-35)

33 Bi gelek meselêd bi vî awayî wanr'a haqas xeber dida, çiqas ku wana dikaribû fe'm bikira. 34 Bê mesele wanr'a tiştekan nedigot, lê

şagirtêd Xwer'a başqe her tişt şirovedikir.

Îsa firtonêf diseqir'îne

(Metta 8:23-27; Lûqa 8:22-25)

35 Wê r'ojê, gava r'o çû ava, Îsa şagirtêd Xwer'a got: «Em derbazî wî berî golê bin». 36 Şagirt ji e'laletê qetîyan, k'etine wê qeyika ku Îsa têda bû û wana Ew t'evî xwe bir. Qeyikêd din jî t'evî Wî bûn. 37 De îjar firtonekef mezin li wan r'abû, pêla usa li qeyikê dixist, ku îdî ew bû bi avê t'ijî bibûya. 38 Lê Îsa paşîya qeyikêda serê Xwe danîbû ser be'lgî û r'azabû. Wana Ew h'işyar kir û gotinê: «Dersdarf, ne xema Teye ku em unda dibin?» 39 Îsa r'abû, li bayê hilat û e'mirî ser golê kir got: «Bisekine, ker' be!» Firtonê danî û h'emû tişt seqir'în. 40 Îsa wanr'a got: «Hûn çima ditirsin? Hê çawa bawerîya we t'une?» 41 Saweke giran li wana girt û hevdur'a gotin: «Gelo ev k'î ye, ku ba û gol jî êlimîf Wî dibin?»

Îsa yekî cinak'etf qenc dike

(Metta 8:28-34; Lûqa 8:26-39)

5 ¹ Ewana derbazî wî berî gola Celîlê bûn û gihîştine t'op-raxêd Girasînê. ² Gava ku Îsa ji qeyikê derk'et, hingê ji nav go-r'istana merivek r'astî Wî hat, ku

r'uh'ê h'eram pêr'a bû. ³ Ew nav gor'istanada dima û t'u kesî îdî nikaribû bi zincîra jî ew girêda. ⁴ Çimkî gelek cara ew bi qeyd û zincîra girêdabûn, lê wî zincîr qetandibûn û qeyd şkênandibûn. T'u kesî nikaribû ew zeft bikira. ⁵ T'imê şev û r'oj gor'istanada û serê ç'îya dikire qîr'in, pê kevira xwe birîndar dikir.

⁶ Gava ewî dûrva Îsa dît, bezî, xwe avîte ber niga ⁷ û bi dengekî bilind kire qîr'in û gotê: «Tu çi ji min dixwazî, Îsayê Kur'ê Xwedêyê Herî Jorin? Tu xatirê Xwedê kî, min nede cefê!» ⁸ Ewî ev yek digot, çimkî Îsa digotê: «Hey r'uh'ê h'eram! Ji vî merivî derk'eve!» ⁹ Îsa jê pirsî û got: «Navê te çi ye?» Ewî jî got: «Navê min K'omesker e, çimkî em gelek in». ¹⁰ Ê gelekî r'eca ji Îsa dikir, ku wan ji wê t'opraxê dernexe. ¹¹ Wir li sîngê ç'îyê sûrîkî berazayî mezin diç'êrîya. ¹² R'uh'êd h'eram r'eca ji Îsa kirin û gotin: «Me bişîne nava beraza, em bik'evine nava wan». ¹³ Ewî jî îzin da wan, r'uh'êd h'eram derk'etin û k'etine nava beraza. Ew sûrî nêzîkî du h'ezar beraza bû, ew jorda r'evî, xwe ji

kendêlda avîtine golê û xeniqîn. ¹⁴ Berazvan r'evîn çûne bajar û gunda, ev yek gilî kirin. Ê binelîf hatin ku tiştêd bûyî bibînin. ¹⁵ Ê hatine cem Îsa, dîna xwe danê, wê ew merivê cinak'etîyî ku k'o- meskereke cina pêr'a bû, k'incê wî lê, ser h'îşê xweda hatî r'ûniştî ye. Hingê ew tirsîyan. ¹⁶ Ewêd ku ev yek dîtibûn cime'têr'a gilî kirin, ku çi hate serê wî cinak'etî û beraza. ¹⁷ Hingê wana r'eca ji Îsa kir, ku Ew ji e'rdê wan her'e.

¹⁸ Gava Îsa k'ete qeyikê, ewî ku cinak'etî bû, r'eca jê kir, ku t'evî Wî her'e. ¹⁹ Lê Îsa nehişt û jêr'a got: «Veger'e mala xwe û neferêd mala xwer'a bêje, ku Xudan bona te çi kir û çawa li te hate r'e'mê». ²⁰ Ew jî çû û destpêkir çi ku Îsa bona wî kiribûn qeza Dêkapolîsêda* bela kir û her kes e'cêbmayî dima.

Qîzika mirî

û k'ulfetekef nexweş

(Metta 9:18-26; Lûqa 8:40-56)

²¹ Gava Îsa dîsa bi qeyikê derbazî wî berê din bû, e'laleteke giran li dora Wî civîya. Gava Ew li devê golê bû, ²² yekî ji serwêrêd k'inîştê ku navê wî Yayîro bû hate cem Wî,

* 5:20 «Dêkapolîs» bi zimanê yûnanî tê fe'mkirinê: «Dehe Bajar», çimkî eva qeza berêda bi yekîya dehe bajara hatîye çêkirin.

gava wî Îsa dît, xwe avîte nigêd Wî, ²³gelek r'eca jê kir û got: «Qîzika min li ber mirinê ye. Were û destêd Xwe dayne ser wê, ku qenc be û bijî». ²⁴Îsa r'abû t'evî wî çû.

E'laleteke giran pey Wî diçû û tengasî didane Wî. ²⁵Wir k'ulfetek^f jî hebû, ku donzdeh salê wê bûn, ser xûnê vebibû. ²⁶Ewê gelekî destê h'ekîmada k'işandibû û h'emû hebûka xwe xerc kiribû, lê t'u ç'are lê nebibû û serda hê xirab bibû. ²⁷Ewê derheqa Îsada bihîst, piştêva hate nava e'laletê û li k'incê Wî k'et. ²⁸Çimkî ewê dilê xweda digot: «Heger ez t'enê k'incê Wî jî k'evim, ezê qenc bim». ²⁹Û pêr'a-pêr'a xûn jê ç'ikîya û bedena xweda t'exmîn kir, ku ji êşa xwe qenc bû. ³⁰Îsa destxweda pê h'esîya ku qewatek jê çû, nav e'laletêda zivirî û pirsî: «K'ê li k'incêd Min k'et?» ³¹Şagirtêd Wî gotin: «Tu dibînî ku e'lalet tengasîyê dide Te, lê Tu dibêjî: <K'ê li Min k'et?>» ³²Lê Îsa dor-berê Xwe dinihêrî ku bibîne, k'ê ev yek kir. ³³Hingê k'ulfet li xwe h'esîya ku çî li wê qewimî, bi tirsê û lerizekê hat xwe avîte ber Wî û her tişt r'ast got. ³⁴Îsa wêr'a got: «E'vdê! Bawerîya te tu qenc kirî. Bi xêr û silamet her'e û ji êşa xwe qenc be».

³⁵Îsa hê xeber dida, ji mala serwêrê k'iniştê meriv hatin û gotin: «Qîza te mir, îdî ze'metê nede Dersdar». ³⁶Lê Îsa guh neda gotina wan, wî serekê k'iniştêr'a got: «Netirse, t'enê bawer bike!» ³⁷Ewî nehişt ku kes pey Wî her'e, pêştirî Petrûs, Aqûb û Yûh'ennayê birê wî. ³⁸Çaxê gihîştine mala serekê k'iniştê, Îsa dît wê hêwerza wan e, digirîn û dikine qar'e-qar'. ³⁹Gava Ew k'ete hindur', wan'r'a got: «Çima hûn dikin qalme-qalm û digirîn? Zar' nemirîye, lê hêni-jiye». ⁴⁰Wana qerfê xwe pê dikir.

Lê Îsa h'emû derxistine derva, dê û bavê qîzikê t'evî her sê şagirtêd Xwe hildan û k'ete cîyê ku qîzik lê bû. ⁴¹Destê qîzikê girt û gote wê: «Talîta qûm!» ku tê fe'm-kirinê: «Qîzik, ez ter'a dibêjim, r'abe!» ⁴²Qîzik pêr'a-pêr'a r'abû û ger'îya. Ew donzdeh salî bû. Ewêd ku dîtin h'işê serê wan çû. ⁴³Îsa h'işk t'emî li wan kir, ku wê yekê kesîr'a nebêjin û wan'r'a got, ku xwarinê bidine wê.

Bajarê Nisretê, li k'u Îsa mezin bibû, Wî qebûl nake

(*Metta 13:53-58; Lûqa 4:16-30*)

6 ¹Îsa ji wira derk'et û çû cî-mis-k'enê Xwe. Şagirtêd Wî jî pey Wî çûn. ²Çaxê r'oja şemîyê hat,

Wî k'inîştêda dest bi hînkirinê kir û geleka ku bihîst zendegirtî mabûn û digotin: «Evî merivî ev tişt ji k'u anîne? Ev çi serwaxtîf ye ku jêr'a hatîye dayîne? Û ev çi k'eremet in ku bi destê Wî diqewimin? ³ Ne Ev necar e? Ne Ev kur'ê Meryemê^f û birê Aqûb^f, Yûsês, Cihûda^f û Şimh'ûn e? Ne xûşkêd Wî li vir nav meda ne?» Bi vî awayî ew ji Wî çûn.

⁴ Îsa wanr'a got: «P'êxember t'u cîyî ne bêqedir e, pêştirî nava cî-misk'enê xwe, merivêd xwe û mala xweda». ⁵ Ewî li wê derê nikaribû t'u k'eremet bikira, t'enê destê Xwe danî ser çend nexweşa û ew qenc kirin. ⁶ Ew ser nebawerîya wan e'cêbmayî ma.

Şandina her donzdeha

(*Metta 10:5-15; Lûqa 9:1-6*)

Îsa li gundêd dor-bera diger'iya û hîn dikir. ⁷ Wî her donzdeh gazî cem Xwe kirin, destpêkir ew cot-cot şandin û h'ukumê li ser r'uh'êd h'eramr'a da wan. ⁸ T'emî da wan û got: «Bona r'ê, pêştirî şivdara destê xwe t'u tiştî xwer'a hilnedin: Ne nan, ne tûrik û ne jî p'era ber pišta xweda. ⁹ Çarixêd xwe bikine p'îyê xwe, lê du dest kiras xwer'a hilnedin». ¹⁰ Serda zêde kir gote wan: «Ew mala ku

hûn bik'evinê, wê malêda jî bimînin, h'eta hûn ji wî cîyî derk'evin.

¹¹ Ew cîyêd ku we qebûl nekin û guhdarîya gotina we nekin, ji wir derk'evin û t'oza nigêd xwe dawşînin, wekî wanar'a bibe şe'detî».

¹² Ew jî r'ê k'etin çûn û dannaşîn dikirin ku meriv ji gunekirinê vege'rin. ¹³ Wana gelek cin derdixistin û r'ûn^f li gelek nexweşa didan û ew qenc dikirin.

Kuştina

Yûh'ennayê nixumdar^f

(*Metta 14:1-12; Lûqa 9:7-9*)

¹⁴ Hêrodes p'adşa ev yek bihîst, çimkî nav û dengê Îsa derk'etibû. Hineka digot: «Eva Yûh'ennayê nixumdar^f e ji nav mirîya r'abûye. Lema jî pê wî k'eremet têne kirinê». ¹⁵ Lê hineka jî digot: «Eva Êlyas^f e». Hinekêd din jî digotin: «Eva p'êxemberekî mîna p'êxemberêd berê ye». ¹⁶ Lê gava Hêrodes ev yek bihîst, got: «Eva ew Yûh'enna ye, yê ku min serê wî lêxistîye, ji nav mirîya r'abûye!» ¹⁷⁻¹⁸ Çimkî Hêrodes xwexa Hêrodîya jina Fîlîpoyê birê xwe standibû, lê Yûh'enna jêr'a çend cara gotibû: «Ne r'ast e ku tu jina birê xwe bistînî». Hêrodes jî k'erbî Hêrodîyayê Yûh'enna dabû girtinê, girêdabû û avîtibû

kelê. ¹⁹ Lema Hêrodîyayê k'în Yûh'ennar'a dajot, dixwest wî bide kuştinê, lê nikaribû, ²⁰ çimkî Hêrodes ji Yûh'enna ditirsîya û ew xwey dikir. Ewî zanibû ku Yûh'enna merivekî r'ast û buhurtî ye. Gava ku guhdarîya gotina wî dikir, serê wî t'evîhev dibû*, lê dîsa bi h'ewas guh dida gotina wî. ²¹ Awa carekê mecal vebû. Hêrodes bona r'oja bûyîna xwe, e'silzada, serh'ezarê^f eskera û giregirêd Celîlêr'a mesref danî. ²² Gava qîza Hêrodîyayê k'ete hindur' û r'eqîsî, ev yek li dilê Hêrodes û t'eglîfkirîyêd li ser sifrê r'ûniştî xweş hat. Hingê p'adşê gote qîzikê: «Tu ji min çî bixwazî, ezê bidime te». ²³ Û wî jêr'a sond xwar got: «Tu ji min çî bixwazî, ezê bidime te, h'eta nivê p'adşatîya xwe jî!» ²⁴ Qîzik derk'ete derva û çû ji dîya xwe pirsî: «Ez çî bixwazim?» Dîya wê jî got: «Serê Yûh'ennayê nixumdar». ²⁵ Qîzikê lezand çû cem p'adşê û xwestina xwe jêr'a got: «Ez dixwazim ku tu niha serê Yûh'ennayê nixumdar li ser sinîyê bidî min». ²⁶ P'adşa gelekî ber xwe k'et, lê çimkî li ber t'eglîfkirîya sond xwaribû, nexwest sozê xwe

betal kira. ²⁷ P'adşê pêr'a-pêr'a e'mirî ser celat kir, ku her'e serê Yûh'enna bîne. Celat jî çû kelêda, serê wî lêxist ²⁸ û li ser sinîyê anî û da keç'ikê. Ewê jî ew hilda bir da dîya xwe. ²⁹ Gava şagirtêd Yûh'enna ev yek bihîstin, hatin cinyazê wî birin kirine t'irbê.

Îsa pênc h'ezara t'êr dike

(*Metta 14:13-21; Lûqa 9:10-17;*

Yûh'enna 6:1-14)

³⁰ Û şandî^f vegeerîyane cem Îsa, h'emû tiştêd ku kiribûn û hîn kiribûn jêr'a gotin. ³¹ Îsa wanr'a got: «De werin em t'enê her'ine cîkî xewle û hinekî r'ih'et bin». Çimkî gelek dihatin û diçûn, wana mecal nedidît ku nanê xwe jî bixwarana. ³² Û ew t'enê bi qeyikê çûne cîkî xewle. ³³ Lê geleka ku çûyîna wan dît, ew nas kirin, jî h'emû bajara peya bezîn û berî wan gihîştine wî cîyî. ³⁴ Çaxê Îsa jî qeyikê derk'et û Wî e'laleteke giran dît, hingê gunê Wî li wan hat, çimkî ew mîna pezêd bê şivan bûn. Destpêkir gelek tişt ew hîn kirin. ³⁵ Îdî çimkî dereng bû, şagirtêd Îsa hatin û gotinê: «Ev der cîkî xikî-xwelî ye, wext jî îdî

* ^{6:20} Nav hinek destnivîsarada dewsa «serê wî t'evîhev dibû» aha ye: «Wî gelek tişt dikir».

dereng e. ³⁶ Cime'tê ber'de ku ew her'ine gund û bergêd der-dora û xwer'a tiştêd xwarinê bik'ir'in». ³⁷ Lê Îsa li wan vege'and û got: «Hûn xurek bidine wan!» Jêr'a gotin: «Em her'in bahê dusid zîvîf nan bik'ir'in û wan bidine xwarinê?»

³⁸ Îsa wanr'a got: «Her'in binihêr'in, k'a çend nanêd we hene». Gava ku pê h'esîyan, gotin: «Pênc nan û du me'sî hene». ³⁹ Wî e'mir kir ku h'emû jî k'om-k'om li ser gîhayê şîn r'ûnên. ⁴⁰ Ew jî k'om-k'om, sed-sed, pêncî-pêncî li e'rdê r'ûniştin.

⁴¹ Îsa her pênc nan û her du me'sî hildan, berê Xwe e'zmêda kir şikirî da, ew nan kerkin û da şagirtêd Xwe, wekî ew daynine ber e'laletê. Û her du me'sî jî li h'emûya bela kir. ⁴² H'emûya xwar û t'êr bûn. ⁴³ Ji wan nan û me'sîya donzdeh seleyêd t'ijî hûrik berev kirin. ⁴⁴ Yêd ku ji wî nanî xwarin weke pênc h'ezar mêrî bûn.

Îsa p'îya li ser avêr'a diçe

(Metta 14:22-33; Yûh'enna 6:15-21)

⁴⁵ Destxweda Ewî p'êyî ser şagirtêd Xwe kir, ku bik'evine qeyikê û pêşîya Wî derbazî wî berî golê, Beysaydayê bin, h'eta ku Xwexa

cime'tê ver'êke. ⁴⁶ Pey ver'êkirinêr'a r'abû çû serê ç'îyê, ku dua bike.

⁴⁷ Gava ku r'o çû ava, qeyik nava golêda bû û Îsa t'enê devê golê bû. ⁴⁸ Îsa dît ku şagirt bêrk'işandinêda gelekî ze'metê dik'işînin, çimkî ba miqabilî wan bû. Nêzikî qereberbangê Îsa ser golêr'a peya diçû nêzikî wan dibû. Wî xwest ku ber wanr'a derbaz bûya, ⁴⁹ lê çaxê wana dît ku Îsa ser golêr'a peya diçe, wan t'irêf xeyalekef ku dibînin û kirine qîr'în. ⁵⁰ Çimkî h'emûya jî Ew dît û tirsîyan. Lê Îsa wê demê deng da wan û got: «Ser xwe bin! Ez im. Netirsin!» ⁵¹ Hingê Ew k'ete qeyikê cem wan û ba sekinî. Şagirt e'cêbmayî man, h'işê serê wan çû, ⁵² çimkî ew qewimandina li ser nê hê serê wanda r'ûneniştibû, fe'mê wan dadayî bû.

Îsa Cênîsartêda nexweşa qenc dike

(Metta 14:34-36)

⁵³ Ew derbazî wî berî golê bûn û li aliyê Cênîsartêva gihîştine bejêf, qeyik cî kirin. ⁵⁴ Gava ji qeyikê peya bûn, cime'tê pêr'a-pêr'a Îsa nas kir. ⁵⁵ Ew t'emamîya wê qezayê virda-wêda bezîn û destpêkirin nexweş nivînava danîne wî cîyê ku dibihîstin Îsa lê bû.

⁵⁶ Her cîyêd ku Îsa diçûyê, heger bajar bûna, gund bûna, berge bûna, nexweş bazarada dadanîn û hîvî jê dikirin ku t'enê li r'îşîyêd k'incêd Wî k'evin. Û h'emûyêd ku lê dik'etin, ji nexweşîyêd xwe qenc dibûn.

**R'aw-r'izimêd^f kal-bava
û xebera Xwedê
(Metta 15:1-9)**

7 ¹ Fêrisîya û hinek qanûnzana-
nêd ku ji Orşelîmê hatibûn,
dora Îsa girtin. ² Wana dît ku
hineke ji şagirtêd Wî bi destêd
h'eram, awa gotî destneşûstî nan
dixwin. ³ Fêrisî û h'emû cihû^f
pey r'aw-r'izimêd^f kal û bavêd
xwe diçin, h'eta ku destêd xwe
r'ind neşon, nanê xwe naxwin
⁴ û ji bazarê jî çî tînin, h'eta avê
nexin, naxwin*. Gelek e'detêd
din jî hene, ku ji kal û bava hil-
dane û diqedînin: Mesele, mîna
şûstina t'asa, şerbika û firaqêd
sifire mayîn**. ⁵ Hingê fêrisî û
qanûnzana ji Îsa pirsîn: «Çima

şagirtêd Te pey r'aw-r'izimêd
kal û bava naçin û bi destêd h'e-
ram* nan dixwin?» ⁶ Ewî li wan
veger'and û got: «Îşaya bona we
dur'ûya r'ast p'êxembertî^f kirîye!
Çawa ku hatîye nivîsarê:

«Eva cime'ta bi zarê^f xwe qedirê
Min digire,
lê dilê^f wan ji Min dûr e.

⁷ Badîhewa^f Min dih'ebînin,
t'emîyêd meriva çawa qanûnêd
Min cime'tê hîn dikin*.

⁸ Hûn t'emîyêd Xwedê dihêlin
û pey r'aw-r'izimêd merivayîyê
dik'evin». ⁹ Û got: «Hûn t'emî-
yêd Xwedê r'ind didine alîkî,
wekî r'aw-r'izimêd xwe xwey kin.
¹⁰ Mesele, Mûsa gotîye: «Qedirê
dê û bavê xwe bigire*» û «Ewê
ku gilîkî qolayî dê û bavê xwer'a
bêje, gerekê bê kuştinê**». ¹¹ Lê
hûn dibêjin: «K'î ku dîya xwe yan
bavê xwer'a bêje: Ew alîk'arîya
ku gerekê ji min bigihîje te, ew
«qurban»^f e, (awa gotî dîyarîk e
ku Xwedê^r a tê dayîne) ¹² hûn îdî
nahêlin ku ew tiştêkî dê û bavê

* ^{7:4} Nav hinek destnivîsarada aha ye: «Û ji bazarê jî tîn, h'eta avê ser xweda nekin, nê naxwin».

** ^{7:4} Nav hinek destnivîsarada ev jî heye: «Usa jî cî-nivîna».

* ^{7:5} Nav destnivîsarêd qencda dewsa «bi destêd h'eram» «destqilêr» heye.

* ^{7:7} Îşaya 29:13.

* ^{7:10} Derk'etin 20:12; Qanûna Ducarî 5:16.

** ^{7:10} Derk'etin 21:17; Qanûna K'ahîntîyê 20:9.

xwer'a bike! ¹³ Bi vî awayî, hûn bi wan r'aw-r'izimêd xweye ku derbazî nisilêd^f nû dikin, xebera Xwedê dikine xwelî. Û hûn gelek tiştêd aha dikin».

Tiştêd ku mêriv

dih'er'imînin

(Metta 15:10-20)

¹⁴ Hingê Îsa e'lalet dîsa gazî cem Xwe kir û gote wan: «Hûn h'emû guhdarîya Min bikin û fe'm kin. ¹⁵ Tişteki usa t'une, ku ji derva bik'eve nav-dilê mêriv û wî bih'er'imîne, lê ew tiştêd ku ji dil dertên, ew mêriv dih'er'imînin. ¹⁶ Guhê k'êyî bihîstinê heye bira bibihê»*.

¹⁷ Gava ji e'laletê qetîya hate mal, şagirtêd Wî me'na wê meselê jê pirsîn. ¹⁸ Îsa li wan vege'and û got: «Hûn hê nagihîjine gilîya? Çima hûn fe'm nakin, çi ku ji derva dik'eve nav-dilê mêriv, nikare wî bih'er'imîne. ¹⁹ Çimkî ew ne ku dik'evine dilê wî, lê diçine zikê wî û ji wir jî dertên derva». (Bi vî awayî Îsa da k'ifşê, ku h'emû xwarin jî h'elal^f in.) ²⁰ Û got: «Ew tiştêd ku ji dilê mêriv derdik'evin, ew wî dih'er'imînin. ²¹ Çimkî ji hindur', ji dilê meriv

fikirêd xirab derdik'evin: Qavî^f, dizî, kuştin, ²² zinêk'arî, timayî, xirabî, fêlbazî, toltî, ç'e've xirab, buxdanbêjî, k'ubarî û bêaqilî. ²³ Ev h'emû tiştêd xirab ji dil derdik'evin û mêriv dih'er'imînin».

Bawerîya k'ulfeta

Fînîkya Sûryayê

(Metta 15:21-28)

²⁴ Îsa ji wê derê r'abû çû sînorê Sûrê. Çû malekê û nedixwest ku kesek pê bih'esîya, lê nikaribû Xwe veşarta. ²⁵ K'ulfeteke ku qîzika wê r'u'hê h'eramva girtî bû, bona Îsa pê h'esîya, lez hat û xwe avîte ber nigêd Wî. ²⁶ Ew k'ulfet yûnan^f bû, e'silê xweda jî ji Fînîkya Sûryayê bû. Wê lava ji Îsa kir, ku cin ji qîza wê derxe. ²⁷ Îsa wêr'a got: «Bihêle bira pêşiyê zar' t'êr bin, çimkî ne r'ast e ku nan ber zar'a hildin û bavêjine ber sa». ²⁸ Ewê li Wî vege'and û got: «Belê Xudan, ne se jî wan hûrikêd ber zar'aye binê sifrêda mayî dixwin?» ²⁹ Hingê Ewî k'ulfetêr'a got: «Bona xatirê vê gotina te, tu dikarî her'î. Cin ji qîzika te derk'et». ³⁰ K'ulfet jî çû mala xwe, dîna xwe dayê, wê qîzik nav nivînêda p'alda ye û cin jî jê derk'etîye.

* 7:16 Nav destnivîsarêd here qencda r'êza 16-a t'une.

Merivekî ker' û lal xeber dide

³¹ Pey wê yekêr'a Îsa ji sînorê Sûrê derk'et, nava Saydêr'a derbaz bû, qeza Dêkapolisêr'a hate gola Celîlê. ³² Merivekî ker' û lal anîne cem Wî û lava jê kirin ku destê Xwe dayne ser wî. ³³ Îsa ew meriv ji e'laletê qetand, t'ilîyêd Xwe kirine guhêd wî, destê Xweda t'ûkir, li zimanê wî da. ³⁴ Û berê Xwe e'zmênda kir, k'eser hatê û got: «Effata!» ku tê fe'mkirinê: «Vebe!» ³⁵ Û dest xweda guhêd wî bihîstin, zimanê wî vebû û zelal dest bi xebordanê kir. ³⁶ Îsa t'emî li wan kir, ku kesîr'a nebêjin. Lê Ewî çiqas t'emî li wan dikir, wana haqas zêde bela dikir. ³⁷ Meriv gelekî e'cêbmâyî mabûn û digotin: «Evî h'emû tişt qenc kir: Hin ker'a dide bihîstinê, hin jî lala dide xebordanê».

Îsa çar h'ezara t'êr dike (Metta 15:32-39)

8 ¹ Wan r'ojada dîsa e'laleteke giran civîya. Tiştêkî wanî xwarinê t'unebû ku bixwarana, Îsa gazî şagirtêd Xwe kir û got: ² «Gunê Min li vê e'laletê tê. Ev sê r'oj e t'evî Min e û tiştêkî wanî xwarinê t'une. ³ Heger Ez wan bir'çî

ver'êkime malêd wan, dilê wanê r'êva xweva her'e û ji van hinek jî ji cîyêd dûr hatine». ⁴ Şagirtêd Wî lê vege'andin û gotin: «Li vê ber'îyêf emê ji k'u haqas nan dest xin, ku vê cime'tê t'êr kin?» ⁵ Îsa ji wan pirsî: «Çend nanêd we hene?» Wana got: «H'eft». ⁶ Hingê e'mir kir ku e'lalet ser e'rdê r'ûnê. Ewî ew h'eft nan hildan şikirî da, ew kerkirin û paşê dane şagirtêd Xwe, ku daynine ber e'laletê. Wana ew danîne ber wan. ⁷ Û çend me'sîyêd wane hûr jî hebûn. Îsa bona wan jî şikirî da û got: «Van jî daynine ber e'laletê». ⁸ Wana xwar û t'êr bûn. Paşê h'eft zembîl ji hûrikêd bermayî berev kirin. ⁹ Ewêd ku xwarin, weke çar h'ezar meriva bûn. Gava ku Îsa ew ver'êkirin, ¹⁰ pêr'a-pêr'a t'evî şagirtêd Xwe k'ete qeyikê û çûne qeza Dalmanûtayê.

K'eremetekê çawa nîşan ji e'zmana dixwazin (Metta 16:1-4)

¹¹ Fêrisî hatin û destpêkirin Îsar'a k'etine de'wê. Ew dicêr'i-bandin û ji Wî nîşanek ji e'zmên dixwestin. ¹² K'ûr k'eser hatê û got: «Çima eva nisila li nîşanekê diger'e? Ez r'ast wer'a dibêjim ku vî nisilîr'a nîşanek nayê dayînê».

¹³ Wî ew hiştin, dîsa k'ete qeyikê û derbazî wî berî golê bû.

**Hevîrtir'şkêf fêrisîya
û Hêrodes**

(Metta 16:5-12)

¹⁴ Îjar şagirta bîr kiribû ku xwe-r'a nan hildana. Li cem wan, qeyikêda pêştirî nanekî tişteki wanî xwarinê t'unebû. ¹⁵ Îsa t'emî da wan û got: «Miqatî xwe bin, h'evza xwe ji hevîrtir'şkêf fêrisîya û usa jî yê Hêrodes* bikin». ¹⁶ Lê ewana nav hevda xeber didan û digotin: «Nanê me t'une, lema aha dibêje». ¹⁷ Îsava e'yan bû ku ew çi dibêjin û wan'r'a got: «Hûn çima nav hevda xeber didin, ku nanê we t'une? Hela hê hûn fe'm nakin? Û serê weda r'ûnanî, hela hê hûn nagihîjine gilîya?

¹⁸ Ç'e'vê we hene, hûn nabînin? Guhê we hene, hûn nabihên? Çawa nayê bîra we*, ¹⁹ çaxê Min pênc nan bona pênc h'ezar meriva kerkirin? We ji hûrikêd bermayî çend seleyêd t'ijî berev kirin?» Wan lê vege'and û gotin: «Donz-deh». ²⁰ «Û gava Min h'eft nan bona çar h'ezar meriva kerkirin,

we çend zembîlêd t'ijî bermayî berev kirin?» Wan got: «H'eft». ²¹ Îsa wan'r'a got: «Lê çima hûn hê fe'm nakin?»

**Li Beytsaydayê
qenckirina korekî**

²² Û ew hatine Beytsaydayê. Hineka merivekî kor anî cem Îsa û lava jê kirin, ku destê Xwe dayne ser wî. ²³ Ewî jî destê merivê kor girt, ji gund derxiste der, t'ûyî ç'e'vêd wî kirin û destêd Xwe danîne ser wî, pirsî: «Tu tişteki dibînî?» ²⁴ Ewî jî li jorê nihêr'î û got: «Ez meriva dibînim, lê mîna dara ne, ku diger'in». ²⁵ Dîsa Îsa destêd Xwe danîne ser ç'e'vêd wî, kor zûr' bû nihêr'î û ç'e'vêd wî vebûn, her tişt zelal dît. ²⁶ Îsa ew şande mala wî û jê'r'a got: «Nek'eve nava gund»*.

**Petrûs şe'detîyê
li ser Îsa dide**

(Metta 16:13-20; Lûqa 9:18-21)

²⁷ Îsa t'evî şagirtêd Xwe çû gundêd Qeyserîya Filîpoyê û r'êda jî şagirtêd Xwe pirsî: «Bi t'exmîna meriva Ez k'î me?» ²⁸ Wan lê

* 8:15 Nav hinek destnivîsarada dewsa «Hêrodes» «Hêrodesîya» heye.

* 8:18 Yêremîya 5:21; Hezekîyêl 12:2.

* 8:26 Nav hinek destnivîsarada ev jî heye: «Gundda kesekîr'a tişteki nebêjî».

veger'and û gotin: «Hinek dibêjin <Yûh'ennayê nixumdar e>, hinekêd din dibêjin <Êlyas e>, hinekêd mayîn jî dibêjin <yek ji p'êxembera ye>». ²⁹ Îsa ji wan pirsî: «Lê hûn çi dibêjin? Bi t'exmîna we Ez k'î me?» Petrûs lê veger'and û gotê: «T'u Mesîh î». ³⁰ Ewî t'emî li wan kir, ku derheqa Wîda kesîr'a tişteki nebêjin.

Îsa derheqa cefa û mirina Xweda dibêje

(Metta 16:21-28; Lûqa 9:22-27)

³¹ Pey vê yekêr'a Îsa destpêkir şagirtêd Xwe hîn kir, ku gerekê Kur'ê Mêriv gelekî cefê bik'işîne, ji aliyê r'ûspîya^f, serekêd k'ahîna û qanûnzana bê t'exsîrkinê^f û kuştinê, lê r'oja sisîya ji mirinê r'abe. ³² Ewî ev yek zelal got. Hingê Petrûs Ew da alîkî û lê hilat. ³³ Lê Îsa ser milê Xweva zivir'î û li şagirtêd Xwe nihêr'î, li Petrûs hilat û got: «Ji ber ç'e'vê Min betavebe, cino! Çimkî nêt-fikira te ne ji Xwedê ye, lê ji merivayê ye».

³⁴ Paşê Îsa gazi e'laletê û şagirtêd Xwe kirin, wanr'a got: «Heger yek dixwaze li pey Min bê, bira xwe înk'ar^f ke, xaçê^f xwe hilde û pey Min bê. ³⁵ Çimkî k'î ku dixwaze e'mirê xwe xilaz ke, ewê wî unda ke û k'î ku e'mirê xwe bona Min û

Mizgînîyê unda ke, ewê wî xilaz ke. ³⁶ Çi feyde heger meriv t'emamîya dinyayê qazinc ke, lê e'mirê xwe unda ke? ³⁷ Yan jî meriv çi dikare ber e'mirê xweva bide? ³⁸ Ewê ku Min û xeberêd Min nav vî nisilê xalifî û gunek'arda şerm h'esab ke, Kur'ê Mêriv jî wê wî şerm h'esab ke, gava r'ûmeta Bavê^f Xweva t'evî milyak'etêd pîroz^f bê».

9 ¹ Ewî wanr'a got: «Ez r'ast wer'a dibêjim, ku hinekêd li vir sekinî hene wê mirinê nebînin, h'eta ku nebînin P'adşatîya Xwedê bi qewat tê».

Şagirt Îsa nava nûr û r'ûmetêda dibînin

(Metta 17:1-13; Lûqa 9:28-36)

² Pey şeş r'ojar'a Îsa t'evî Xwe Petrûs, Aqûb û Yûh'enna hildan û r'akirine ç'iyakî bilind, li wir ew t'enê bûn. Hingê r'engê Wî li ber ç'e'vê wan hate guhastinê. ³ K'incêd Wî usa çîl-qerqaş bûn û haqasî biriqîn, ku li ser r'ûyê e'rdê t'u tişteki k'incsipîkirinê nikaribû ew haqasî sipî bikira. ⁴ Hingê Êlyas û Mûsa wanva xuya bûn û t'evî Îsa xeber dan. ⁵ Petrûs Îsar'a got: «Dersdar, çawa r'ind e ku em vir in! De emê sê h'olika çêkin, yekê Ter'a, yekê Mûsar'a û

yekê jî Êlyas'ra». ⁶ Ew usa tirsîya bûn, ku Petrûs nizanibû çî bêje.

⁷ Wê gavê e'wrek derk'et li ser wan kire sî û dengek ji e'wr hat: «Ev e Kur'ê Minî delal! Guhdarîya Wî bikin!» ⁸ Nişkêva şagirta li dora xwe nihêr'î, pêştirî Îsa kesek nedîtin.

⁹ Çaxê ji ç'iyê dihatine xwarê, Îsa t'emî li wan kir got: «Çi ku we dît t'u kesîr'a nebêjin, h'eta ku Kur'ê Mêriv ji mirinê r'anebe».

¹⁰ Şagirta ev t'emî xwey kir û ji hevdu pirsîn, k'a me'na vê r'abûna ji mirinê çî ye. ¹¹ Û wana jê pirsî: «Gelo çima qanûnzan dibêjin pêşîyê gerekê Êlyas bê?»* ¹² Ewî jî wan'ra got: «R'ast e, pêşîyê Êlyasê bê û her tiştî wê dîsa bîne cî. Lê çima hatîye nivîsarê, ku Kur'ê Mêriv wê gelekî cefê bik'işîne û bê bêhurmetkirinê? ¹³ Lê Ez wer'a dibêjim, Êlyas hatîye jî û çawa ku bona wî hatibû nivîsarê, usa jî serê wî kirin, çawa ku dilê wan xwest».

Îsa kur'ikekî cinak'etî genc dîke

(*Metta 17:14-21; Lûqa 9:37-43a*)

¹⁴ Gava vege'iyane cem şagirtêd din, dîtin li dora wan e'laleteke

giran girtîye û qanûnzan jî wan'ra k'etibûne de'wê. ¹⁵ Hingê t'emamîya e'laletê ku Îsa dît, gelekî e'cêbmayî ma, berbi Wî bezîn û silav danê. ¹⁶ Îsa ji şagirta pirsî: «Hûn bona çî wan'ra k'etine de'wê?»

¹⁷ Ji nav e'laletê merivekî lê vege'and û got: «Dersdar! Min kur'ê xweyî r'u'h'ê lalva girtî anî cem Te. ¹⁸ K'îderê ku pê digire wî e'rdê dixê, k'ef dêv dik'eve, diran lê dikine ç'irke-ç'irk û r'eq dibe. Min hîvî ji şagirtêd Te kir, ku vî r'u'h'î derxin, lê nikaribûn».

¹⁹ Îsa li wan vege'and û got: «Hey nisilê nebawer! H'eta k'engê Ezê t'evî we bim? H'eta k'engê Ezê li we sebir kim? Wî bînine cem Min». ²⁰ Wana kur'ik anîne cem Îsa. Gava ku r'u'h'ê h'eram Îsa dît, pê'r'a-pê'r'a kur'ik veç'ir'ikand. Ew k'ete e'rdê, k'ef dêv k'et û p'irpitî.

²¹ Îsa ji bavê wî pirsî: «Ji k'engêva ev yeka t'evî wî diqewime?» Ewî got: «Ji zar'otîyêda. ²² Û vî r'u'h'î gelek cara eva avîtîye nava êgir û avê, ku wî bikuje. Lê heger ji destê Te tê, tiştêkî bike bira gunê Te li me bê, alîk'arîya me bike!» ²³ Îsa wî'ra got: «Te got çî? <Heger ji destê te tê?> Bona yê bawer

* 9:11 Malaxî 4:5.

dike her tişt dibe». ²⁴ Wê gavê bavê kur'ik kire qîr'în û got: «Ez bawer dikim. Alîk'arîya nebawerîya min bike!» ²⁵ Gava Îsa dît ku e'lalet dibeze, t'opî ser Wî dibe, li r'uh'ê h'eram hilat û got: «Hey r'uh'ê ker' û lal, Ez e'mirî ser te dikim: Ji kur'ik derk'eve û careke din nek'evî nava wî!» ²⁶ R'uh' kire qîr'în, kur'ik qayîm veç'ir'ikand jê derk'et. Û kur'ik bû mîna mirîya, usa ku geleka digot: «Ew mir!» ²⁷ Lê Îsa destê wî girt, ew r'akir. Kur'ik jî r'abû sekinî. ²⁸ Çaxê Îsa k'ete malê, şagirtêd Wî başqe jê pirsîn: «Me çima nikaribû ew cin derxista?» ²⁹ Îsa li wan veger'and û got: «Cinê vî cûr'eyî bi t'u tiştî dernayê, pêştirî bi dua*».

Îsa dîsa derheqa mirina Xweda dibêje

(*Metta 17:22-23; Lûqa 9:43b-45*)

³⁰ Ji wir çûn û nav Celîlêr'a derbaz bûn. Îsa nedixwest ku kes vê yekê bih'ese, ³¹ çimkî Ewî şagirtêd Xwe hîn dikir û wanr'a digot: «Kur'ê Mêriv wê bik'eve destê meriva, ewê Wî bikujin, lê pey kuştinêr'a r'oja sisîya wê r'abe». ³² Lê wana ev gotin fe'm nedikir, ditirsîyan jî ku ji Wî bipirsin.

K'î ye yê herî mezin?

(*Metta 18:1-5; Lûqa 9:46-48*)

³³ Û ew hatine Kefernahûmê. Gava Îsa malda bû, ji şagirta pirsî: «Hûn r'êda bona çi hevr'a k'etibûne de'wê?» ³⁴ Wana dengê xwe nekir, çimkî r'êda nav hevda xeber dabûn, k'a ji wan k'î ye yê herî mezin. ³⁵ Îsa r'ûnişt, gazî her donzdeha kir û wanr'a got: «Heger yek dixwaze bibe yê pêş, gerekê ew bibe yê herî paş û xulamê h'emûya». ³⁶ Û destê zar'okekê girt, nav wanda da sekinandinê, paşê ew zar'ok da h'emêza Xwe û wanr'a got: ³⁷ «K'î zar'okeke aha bi navê Min qebûl ke, ew Min qebûl dike. Û k'î ku Min qebûl ke, ew ne ku Min, lê Yê ku Ez şandime qebûl dike».

Yê ne miqabilî me ye, ew pišta me ye

(*Lûqa 9:49-50*)

³⁸ Yûh'enna Îsar'a got: «Dersdar! Me merivek dît ku bi navê Te cin derdixistin, lê me kir ku em nehêlin, çimkî ew pey me nayê». ³⁹ Lê Îsa got: «Pêşiyê li wî negirin. Kesek t'une ku bi navê Min k'eremetekê bike û pêr'a-pêr'a

* ^{9:29} Nav destnivîsarêd pašwextîyêda aha ye: «Pêştirî bi dua û r'ojiyê».

bikaribe hindava Minda xirab xeber de. ⁴⁰Çimkî ewê ku ne miqabilî me ye, ew pişta me ye. ⁴¹Ez r'ast wer'a dibêjim, ewê ku t'ase av bide we bona xatirê wê yekê, ku hûn p'ara Mesih in, ewê heqê xwe qet unda neke.

Jir'êderxistin

(Metta 18:6-9; Lûqa 17:1-2)

⁴²K'î ku ji van biç'ûka yekî, yê ku bawerîya xwe Min tîne ji r'ê derxe, wîr'a hê qenc e, ku beraşek stûyê wîva bê girêdanê û bê avîtinê nava be'rê. ⁴³⁻⁴⁴Heger destê te, te ji r'ê derdixe, wî jêke! Bona te hê qenc e, ku tu qop bik'evî jîyînê, ne ku du destêd te hebin û her'î ce'nimêf, nava agirê ku qet nate-mire.* ⁴⁵⁻⁴⁶Heger nigê te, te ji r'ê derdixe, wî jêke! Bona te hê qenc e, ku tu bê nig bik'evî jîyînê, ne ku du nigêd te hebin û bêyî avîtinê ce'nimê. ⁴⁷Heger ç'e'vê te, te ji r'ê derdixe, wî derxe! Bona te hê qenc e, ku tu bi ç'e'vekî bik'evî P'adşatîya Xwedê, ne ku du ç'e'vê

te hebin û bêyî avîtinê ce'nimê. ⁴⁸Wê derê «ewê ji kurmê nemirî bêne kotinê û agirê jî netemire»*. ⁴⁹Çimkî her merivekê bi êgir bê xwêkirinê*. ⁵⁰Xwê tişteki qenc e. Lê heger xwê şor'ayîya xwe unda ke, hûnê çawa dîsa şor'ayîya wê binine cî? Bira te'ma xwê nava weda be û bi hevr'a e'dilayîyêda bijîn».

Pirsa jinber'danê

(Metta 19:1-12; Lûqa 16:18)

10 ¹Îsa ji wir r'abû çû sînorê Cihûstanê û derbazî wî alîyê ç'emê Êrdunê bû. Dîsa e'la-letê li dora Wî girt û çawa e'detê Wî bû, Ewî dîsa ew hîn kirin. ²Ji fêrisîya hinek nêzîkî Wî bûn û jê pirsîn, wekî Wî bicêr'ibînin: «Gelo li gora Qanûnê r'ast e, ku mêr jina xwe ber'de?» ³Îsa caba wan da û got: «Mûsa çi t'emî da we?» ⁴Wana got: «Mûsa îzin da, ku mêr k'axaza jinber'danê binivîse û jinê ber'de»*. ⁵Lê Îsa wan'r'a got: «Ji dest serh'işkîya

* 9:43-44, 45-46 Nav hinek destnivîsarada, r'êza 48-a xilazîya r'êza 44 û 46-ada tê wek'ilandinê: «Wê derê ewê ji kurmê nemirî bêne kotinê û agirê jî netemire».

* 9:48 Îşaya 66:24.

* 9:49 Nav hinek destnivîsarada ev jî heye: «Û her qurbanê bi xwê bê xwêkirinê». Hinek aha fe'm dikin: «Çimkî her merivekê bi êgir bê safîkirinê, çawa ku her qurban bi xwê tê xwêkirinê». Qanûna K'ahîntîyê 2:13.

* 10:4 Qanûna Ducarî 24:1-3.

we Mûsa ev t'emî wer'a nivîsî. ⁶ Lê serê sêrîda, wextê e'firandinê Xwedê ew <qisimê mêr û jinêda xuliqandin>*. ⁷ <Bona vê yekê mêrê dê û bavê xwe bihêle, xwe li jina xwe bigire ⁸ û her du wê bibine bedenek>*. Awa îdî ew ne dudu ne, lê bedenek in. ⁹ Bona vê yekê ewêd ku Xwedê ew kirine yek, bira meriv wan ji hevdu neqetîne». ¹⁰ Gava ew dîsa malda bûn, şagirta bona vê meselê ji Wî pirsîn. ¹¹ Îsa wanr'a got: «K'î ku jina xwe ber'de û yeke din bistîne, hindava wêda zinêk'arîyê dike ¹² û heger jin jî mêrê xwe ber'de û yekî din bistîne, zinêk'arîyê dike».

Îsa dua zar'oka dike

(*Metta 19:13-15; Lûqa 18:15-17*)

¹³ Awa zar'ok danîne cem Îsa, ku destê Xwe dayne ser wan, lê şagirt li yêd danîn hilatin. ¹⁴ Gava ku Îsa ev yek dît, hêrs k'et û wanr'a got: «Bira ew zar'ok bêne cem Min, pêşîya wan negirin, çimkî P'adşatîya Xwedê p'ara yêd aha ye. ¹⁵ Ez r'ast wer'a dibêjim, k'î

P'adşatîya^f Xwedê mîna zar'okekê qebûl neke, ew t'u car nak'eva nava wê». ¹⁶ Paşê ew zar' dane h'emêza Xwe, destê Xwe danî ser wan û dua li wan kir.

Yekî dewletî li jîyîna^f h'eta-h'etayê digere

(*Metta 19:16-30; Lûqa 18:18-30*)

¹⁷ Gava Îsa r'îya Xweda diçû, yek berbi Wî bezî, çû li ber Wî çok da û jê pirsî: «Dersdarê qenc, ez çî bikim, wekî jîyîna h'eta-h'etayê war bim?» ¹⁸ Îsa wîr'a got: «Tu çima Minr'a dibêjî qenc? Qenc t'enê Xwedê ye, pêştirî Wî kesekî din t'une. ¹⁹ Tu t'emîya zanî: <Nekuje, zinêk'arîyê neke, nedize, şe'detîya derew nede, xûdana xelqê nexwe, qedirê dê û bavê xwe bigire>*».

²⁰ Ewî got: «Dersdar, ev h'emû jî min ji cahiltîya xweda xwey kirine». ²¹ Îsa lê nihêr'î, ew h'iz kir û gotê: «Hê kêmasîke te heye. Her'e çî te heye bifiroşe, belayî feqîra ke, hingê xizna te wê li e'zmên hebe. Û pey Min were*». ²² Li ser vê gotinê ewî r'eng avît,

* ^{10:6} Destpêbûn 1:27; 5:2.

* ^{10:8} Destpêbûn 2:24.

* ^{10:19} Derk'etin 20:12-16; Qanûna Ducarî 5:16-20.

* ^{10:21} Nav hinek destnivîsarada aha ye: «Û xaçê xwe hilde, pey Min were».

me'dekirî çû, çimkî gelek hebûka wî hebû.

²³ Îsa li dora Xwe nihêrî û şagirtêd Xwer'a got: «Dewletîyar'a çiqas ze'met e, ku bik'evine P'adşatîya Xwedê!» ²⁴ Şagirt ser van gotinêd Wî e'cêbmayî man, lê Îsa dîsa dûmayî kir û got: «Lawno! Wanr'a çiqas ze'met e, bik'evine P'adşatîya Xwedê, yêd ku gumana xwe datînine ser dewleta xwe!» ²⁵ Deve wê qula derzîyêr'a hê r'ih'et derbaz be, ne ku dewletî bik'eve P'adşatîya Xwedê». ²⁶ Şagirt gelekî e'cêbmayî man û hevr'a gotin: «Îdî k'î dikare xilaz be?» ²⁷ Îsa li wan nihêrî û got: «Ew tişt ji destê mêriv nayê, lê ji destê Xwedê tê, çimkî Xwedê dikare her tiştî bike». ²⁸ Hingê Petrûs destpêkir jêr'a got: «Awa me h'emû tişt hiştîye û pey Te hatine». ²⁹ Îsa wanr'a got: «Ez r'ast wer'a dibêjim, t'u kes t'une ku bona Min û Mizgînîyê mal, yan bira, yan xûşk, yan dê, yan bav, yan zar', yan e'rdêd xwe hiştîbin, ³⁰ û li vê dinê sed qat mala, bira, xûşka, dîya, zar'a û e'rda t'evî zêrandîna nestîne û dinya dinda jî jîyîna h'eta-h'etayê.

³¹ Lê gelekêd pêş wê bibine yêd paş û yêd paş wê bibine yêd pêş».

Îsa cara sisîya derheqa mirina Xweda dibêje

(Metta 20:17-19; Lûqa 18:31-34)

³² Awa ew li ser r'ê bûn û hevraz diçûne Orşelîmê, Îsa li pêşîya wan diçû, şagirt e'cêbmayî diman û ewêd li pey dihatin ditirsîyan. Ewî dîsa her donzdeh dane alîkî û destpêkir ew tiştêd ku wê serê Wî biqewimîyana wanr'a got: ³³ «Bibihên! Em hevraz diçîne Orşelîmê. Kur'ê Mêriv wê bik'eve destê serekêd k'ahîna û qanûnzana. Ewê jêr'a kuştinê derxin û Wî bidine destê necihûya^f ³⁴ û ewê qerfê xwe li Wî bikin, t'ûkinê, bidine ber qamçîya, Wî bikujin. Û r'oja sisîya wê ji mirinê r'abe».

Xwestina Aqûb û Yûh'enna

(Metta 20:20-28)

³⁵ Hingê kur'êd Zebedî, Aqûb û Yûh'enna nêzîkî Îsa bûn û gotinê: «Dersdar, em dixwazin wekî em ji Te çî hîvî kin, Tu bona me bikî». ³⁶ Ewî jî ji wan pirsî: «Hûn çî dixwazin ku Ez bona we bikim?» ³⁷ Wan jêr'a got: «Îzinê bide ku

* 10:24 Nav hinek destnivîsarada «yêd ku gumana xwe danîne ser dewleta xwe» t'une.

r'ûmeta Teda ji me yek li milê Teyî r'astê, yê din jî li milê Teyî ç'epê r'ûnê». ³⁸ Îsa wanr'a got: «Hûn nizanin çi dixwazin. Gelo hûn dikarin ji wê k'asê vexwin, ya ku Ezê vexwim? Yan jî bi wê nixumandinê bêne nixumandinê bi k'îjanê Ezê bême nixumandinê?» ³⁹ Wana jêr'a got: «Em dikarin». Îsa wanr'a got: «Belê hûnê vexwin ji wê k'asa ku Ezê vexwim û bêne nixumandinê bi wê nixumandina ku Ezê pê bême nixumandinê, ⁴⁰ lê îzina li milê Minî ç'ep û r'astê r'ûniştinê ne destê Minda ye. Ew cî bona wan in, k'îjanar'a hatine hazirkirinê». ⁴¹ Gava her dehe şagirtêd din ev yek bihîst, dilê wan jî Aqûb û Yûh'enna ma. ⁴² Lê Îsa ew gazî cem Xwe kirin û got: «Hûn zanin yêd ku nav miletada^f serwêr têne h'esabê, serdestîyê li wan dikin û giregirêd wan jî h'ukumî ser wan dikin. ⁴³ Lê nava weda bira usa nîbe. K'î ku nava weda dixwaze bibe yê mezin, gerekê bibe berdestîyê we. ⁴⁴ Û k'î ku nava weda dixwaze bibe pêş, gerekê bibe xulamê h'emûya. ⁴⁵ Çimkî Kur'ê^f Mêriv jî nehatîye ku jêr'a

berdestîyê bikin, lê wekî Ew Xwe-xa berdestîyê bike û e'mirê Xwe bide ku geleka bik'ir'e».

Îsa p'arskirekî kor

bajarê Erîhayêda qenc dike

(*Metta 20:29-34; Lûqa 18:35-43*)

⁴⁶ Paşê ew hatine Erîhayê. Gava Îsa t'evî şagirtêd Xwe û e'laletê-ke giranva ji bajêr derk'et, Kur'ê Tîmeyo, Bartîmeyoyê kor* li ser r'ê r'ûniştibû p'ars dikir. ⁴⁷ Gava bihîst ku Îsayê Nisretê derbaz dibe, destpêkir kire qîr'în û got: «Îsayê Kur'ê^f Dawid, li min were r'e'mê!» ⁴⁸ Geleka li wî hilat, wekî dengê xwe bibir'e, lê ewî hê dikire qîr'în û digot: «Kur'ê Dawid, li min were r'e'mê!» ⁴⁹ Îsa sekinî û got: «Gazî wî kin». Gazî yê kor kirin û wîr'a gotin: «Ç'e'vê te r'onik! R'abe ser xwe, gazî te dike». ⁵⁰ Ewî jî p'otê xwe avît, banzda ser xwe û hate cem Îsa. ⁵¹ Îsa jê pirsî: «Tu çi ji Min dixwazî ku Ez bona te bikim?» Yê kor jêr'a got: «Dersdar, dixwazim ç'e'vêd min bibînin». ⁵² Û Îsa jêr'a got: «Her'e, bawerîya te tu qenc kirî. Û wî çaxî ç'e'vêd wî dîtin, da pey Îsa çû.

* ^{10:46} Aha jî tê fe'mkirinê: «Bar-Tîmeyo», awa gotî «Kur'ê-Tîmeyo». «Bar» bi zimanê aramî^f «kur» e.

**Îsa bi r'ûmet
dik'eve Orşelîmê**

(*Metta 21:1-11; Lûqa 19:28-40;
Yûh'enna 12:12-19*)

11 ¹Gava ew nêzîkî Orşelîmê bûn û gihîştine ç'iyayê^f Zeyt'ûnê û gundêd Beytfacê û Beytanyayê, hingê Îsa du şagirtêd Xwe şandin ² û wanr'a got: «Her'ine wî gundê pêşberî xwe. Hema çawa ku hûn bik'evinê, hûnê ce'şikeke girêdayî bibînin ku hê kesek lê sîyar nebûye. Ewê vekin û bînin. ³ Û heger yek ji we bipirse û bêje: «Hûn çima vê yekê dikin?» bêjinê: «Xudanr'a lazim e û wê destxweda bişîne vir». ⁴ Ew şagirt çûn û li ber derî li k'ûçê, ce'şikeke girêdayî dîtin. Gava vedikirin, ⁵ hinekêd wir sekinî pirsîn: «Hûn çi dikin? Çima wê ce'şikê vedikin?» ⁶ Şagirta caba wan usa da, çawa ku Îsa wanr'a gotibû. Û ew hiştin. ⁷ Ce'şik Îsar'a anîn, k'incêd xwe avîtine ser wê û Ew li wê sîyar bû. ⁸ Geleka k'incêd xwe ser r'ê r'adixistin, hineka jî ji k'ewşên ç'iqlêd dara dibir'în, ser r'ê r'adixistin. ⁹ Yêd li pêşîya Wî û

pey Wî ku diçûn dikirine qîr'în: «Hosanna! Bimbarek e Ewê ku bi navê Xudan tê!» ¹⁰ Bimbarek e ew P'adşatîya bavê me Dawide ku tê. Hosanna Yê Herî Jorinr'a!»

¹¹ Îsa k'ete Orşelîmê, çû p'aristgehê^f. Ç'e'vê Xwe li her tiştî ger'and, lê çimkî îdî êvar bû, t'evî her donzdeha çû Beytanyayê.

Dara hêjîrêye h'îşkûyî

(*Metta 21:18-19*)

¹² R'oja dinê, gava ew ji Beytanyayê derdik'etin, Îsa bir'çî bû. ¹³ Dûrva dareke hêjîrêye belgdayî^f dît, berbi wê çû, k'a tişteke ser hebe. Gava gihîşte darê, pêştirî belga tişteke nedît, çimkî hê ne wextê hêjîra bû. ¹⁴ Hingê Ewî wê darêr'a got: «Bira îdî t'u kes t'u car berê te nexwe». Şagirtêd Wî ev gotin bihîstin.

Îsa p'aristgehê paqij dike

(*Metta 21:12-17; Lûqa 19:45-48;
Yûh'enna 2:13-22*)

¹⁵ Û ew hatine Orşelîmê. Îsa k'ete p'aristgehê û destpêkir ewêd ku p'aristgehêda dik'ir'în û difirotin derxistine derva. T'extêd

* 11:9-10 Zebûr 118:25-26; Lûqa 1:32-33.

* 11:10 Bi yûnanî heber bi heber aha ye: «Hosanna bilindayîyêda». «Bilindayî» be'sa çiyê Xwedê dike.

p'ereguhêra û k'ursîyêd kevotk-firoşa welger'andin ¹⁶ û nehişt, ku t'u kes tişteki p'aristgehêra derbaz ke. ¹⁷ Ew hîn kirin û got: «Çima ne nivîsar e: <Mala Min wê bona h'emû mileta mala dua bê h'esabê>? Lê we ew kirîye <şkefta qaçaxa>**.» ¹⁸ Serekêd k'ahîna û qanûnzana ev yek ku bihîstin, destpêkirin ku çawa bikin Wî bikine fesalê bikujin. Ewana ji Wî ditirsîyan, çimkî t'emamîya e'laletê ser hînkirina Wî zendegirtî mabû. ¹⁹ Gava ku r'o çû ava, Ew ji bajêr derk'etin.

Dersa dara hêjîrê

(Metta 21:20-22)

²⁰ Serê sibehê, gava ewana ber darêra derbaz bûn, dîtin ku ew dara hêjîrê r'awê xweva h'îşk bûye. ²¹ K'ete bîra Petrûs û ewî Îsar'a got: «Dersdar, dîna Xwe bidê, ew dara hêjîrêye ku Te nifir' lê kir h'îşk bûye». ²² Îsa wanra got: «Bawerîya we bira ser Xwedê hebe. ²³ Ez r'ast wer'a dibêjim, k'î ku vî ç'iyayîra bêje: <R'abe xwe bavêje be'rê> û dudilî nebe, lê bawer bike ku gotina wî wê biqewime, usa jî

wê bibe. ²⁴ Bona vê yekê Ez wer'a dibêjim, hûn çî ku nava duada bixwazin, bawer bikin ku we îdî standîye û xwestina we wê bê sêrî. ²⁵ Û gava ku hûn disekinin û dua dikin, bibaxşînin, heger tişteki we hindava kesekîda hebe, wekî Bavê weyî e'zmana jî neheqîyêd we bibaxşîne we. ^{26*} Lê heger hûn nebaxşînin, Bavê weyî e'zmana jî neheqîyêd we nabaxşîne we».

Pirsa derheqa h'ukumê Îsada

(Metta 21:23-27; Lûqa 20:1-8)

²⁷ Û ew dîsa hatine Orşelîmê. Dema ku Îsa p'aristgehêda dige-r'îya, serekêd k'ahîna, qanûnzana û r'ûspî hatine cem Wî ²⁸ û jê pirsîn: «Tu bi çî h'ukumî van kira dikî? K'ê ev h'ukum daye Te, ku Tu van kira bikî?» ²⁹ Îsa wanra got: «Ezê jî tişteki ji we bipirsim. Heger we caba Min da, Ezê jî wer'a bêjim, ku Ez bi çî h'ukumî van kira dikim: ³⁰ H'ukumê nixumandina Yûh'enna ji e'zmên bû yan ji meriva? Caba Min bidin!» ³¹ Ewana nav hevda şewîrîn û gotin: «Heger em bêjin: <Ji e'zmên bû>, Ewê bêje: <Lê we çîma ew bawer nekir?> ³² Lê heger

* ^{11:17} Îşaya 56:7.

** ^{11:17} Yêremîya 7:11.

* ^{11:26} Nav destnivîsarêd qencda r'êza 26-a t'une.

em bêjin: «Ji meriva bû?...» Ew ji e'laletê ditirsîyan, çimkî h'emûya qebûl kiribû ku Yûh'enna r'ast p'êxember bû. ³³ Caba Îsa dan û gotin: «Em nizanin». Îsa wanr'a got: «Ez jî wer'a nabêjim ku Ez bi çi h'ukumî van kira dikim».

Mesela r'ezêf tîrîya û r'ezvana

(Metta 21:33-46; Lûqa 20:9-19)

12 ¹ Û bi mesela dest bi xerberdanê kir, wanr'a got: «Merivekî r'ezêf tîrîya danî, dora wê sûr kir, h'ewzekî tîrîh'incir'andinê têda k'ola, hêlaneke nobedara çêkir û ew bi k'irê da r'ezvana, çû welatekî din. ² Wextda xulamêk şande cem r'ezvana, wekî ji wî r'ezî berê p'ara xwe ji wan bistîne. ³ Lê wana ew girt, k'utan û destvala ver'êkirin. ⁴ Û wî dîsa xulamekî din şande cem wan, lê wana serî lê şkênand û ew r'obet kirin. ⁵ Ewî yekî din şand, wana ew jî kuşt. Wî gelekêd din şandin, wana hinek ji wan k'utan û hinek jî kuştin. ⁶ Bona wî t'enê yek mabû ku bişanda, kur'ê xweyî delal. Xulese r'abû ew jî şand û got: «Hilbet wê ji kur'ê min şerm bikin». ⁷ Lê ew r'ezvanêd han li hev şewirîn û

gotin: «Ev warê wî ye! Werin em vî bikujin, mîrat'êf mer'a bimîne». ⁸ Hingê ew girtin kuştin û cinyazê wî ji r'ez derxistine der. ⁹ De îjar xweyê r'ez wê çi bike? Ne ewê bê qir'a r'ezvana bîne û r'ez bide hinekêd din? ¹⁰ Çima we ew nivîsar nexwendîye?

«Ew kevirê ku hosta t'exsîr kir, ew bû serê e'nîşkêf.

¹¹ Ev yek ji alîyê Xudanda qewimî û li ber ç'e'vê me h'eyr-h'ujmek'ar e!»*

¹² Serwêrêd cihûya^f fe'm kirin, ku Îsa ev mesele anî ser wan, kirin ku Wî bigirin, lê ji e'laletê tirsîyan, k'erba Ew hiştin û çûn.

Pirsa xercdayîn û nedayînê

(Metta 22:15-22; Lûqa 20:20-26)

¹³ Paşê wana hineke ji fêrisîya û piştgirêd Hêrodes şandine cem Wî, wekî Wî bi xeberêd devê Wî bigirin. ¹⁴ Ewana hatin û jêr'a gotin: «Dersdar! Em zanin ku Tu yekî r'ast î. Minetê ji kesî nakî, çimkî nav merivada firqîyê danaynî, lê r'îya Xwedê r'ast hîn dikî. Gelo r'ast e ku em xerc bidine Qeyser^f yan na? Em bidin, yan nedin?» ¹⁵ Lê dur'ûtîya wan ku Îsava e'yan bû got: «Çima hûn Min dicêr'ibînin?

* ^{12:11} Zebûr 118:22-23.

Minr'a zîvekî bînin ku Ez bibînim». ¹⁶ Wana jêr'a zîvek anî. Ewî ji wan pirsî: «Ev navê nivîsar û sifet' yê k'ê ye?» Wana got: «Yêd Qeyser in». ¹⁷ Îsa wanr'a got: «Wekî usa ye, çi ku yêd Qeyser in bidine Qeyser û çi ku yêd Xwedê ne bidine Xwedê». Û ser Wî e'cêbmayî man.

Pirsa r'abûna mirîya

(Metta 22:23-33; Lûqa 20:27-40)

¹⁸ Sadûqîf, ku dibêjin r'abûna mirîya t'une, hineke ji wan hatine cem Îsa û jê pirsîn: ¹⁹ «Dersdar! Mûsa mer'a nivîsiye: «Heger birê yekî bêzur'et bimire û jinê stûxar bihêle, bira birê wî jina wî bistîne û warê birê xwe şîn ke»*. ²⁰ Awa h'eft bira hebûn. Birê mezin jinek stand, bêzur'et mir. ²¹ Biç'ûkê wî ew jin stand, ew jî bêzur'et mir, usa jî hate serê yê sisîya. ²² Xulese van her h'eft bira jî ew jin stand û bêzur'et mirin, pey wanr'a jî ew jin mir. ²³ De îjar wê R'oja' R'abûnê, gava mirî r'abin, eva jina wê k'îjan birayîr'a bik'eve? Çimkî her h'efta jî ewa standibû».

²⁴ Îsa li wan veger'and û got: «Ne hûn ji dest vê yekê xalifî ne, ku ne nivîsara zanin, ne jî qewata Xwedê? ²⁵ Gava yêd mirî ji mirinê r'abin, wê ne bizewicin û ne jî mêr kin, çimkî ewê mîna milyak'etêd e'zmana bin. ²⁶ Lê derheqa r'abûna mirîyada, çima we K'itêba Mûsada* nexwendîye serhatîya dara dir'iyêda ku çawa Xwedê Mûsar'a dibêje: «Ez Xwedêyê Birahîmf, Xwedêyê Îshaq' û Xwedêyê Aqûbf im»***? ²⁷ Ew ne Xwedêyê mirîya ye, lê Xwedêyê zêndîya ye. Hûn lap xalifî ne!»

T'emîya ser t'emîyar'a

(Metta 22:34-40; Lûqa 10:25-28)

²⁸ Qanûnzane kî ku ser'-de'wê wan bihîst û dîna xwe jî dayê, ku Îsa çawa qenc caba wan da, nêzîkî Îsa bû û jê pirsî: «K'îjan t'emî ser h'emû t'emîyar'a ye?» ²⁹ Îsa lê veger'and: «Ev e t'emîya ser t'emîyar'a: «Bibihê, Îsraêl! Xudan Xwedêyê me Xudanek e*. ³⁰ Xudan Xwedêyê xwe h'iz bike, bi t'emamîya dilêf xwe, bi

* 12:19 Qanûna Ducarî 25:5.

* 12:26 «K'itêba Mûsa» tê fe'mkirinê: «Her pênc k'itêbêd pêşîne Peymana' Kevin».

** 12:26 Derk'etin 3:6.

* 12:29 Aha jî tê fe'mkirinê: «Xudan Xwedêyê me, t'enê Ew e Xudan».

t'emamîya canîya xwe, bi t'ema-
mîya h'işê xwe û bi t'emamîya
qewata xwe»*. ³¹ Ya duda jî ev e:
«Hevalê xwe weke xwe h'iz bike»*.
Ji van mestir t'u t'emî t'une». ³² Îjar
qanûnzana Wîr'a got: «R'ast e,
Dersdar! Te r'ast got, ku <Xudan
yek e û ji Wî pêştir yekî mayîn
t'une»*. ³³ Û «bi t'emamîya dil,
bi t'emamîya aqil, bi t'emamîya
qewatê Xwedê h'izkirin» û «he-
valê xwe jî weke xwe h'izkirin»
ser her dîyarîyêd' t'evayîşewatê
û qurbanêd mayînra ye»*. ³⁴ Îsa
dîna Xwe dayê, ku wî bi aqilî
caba xwe da, jêr'a got: «Tu ji
P'adşatîya Xwedê ne dûr î». Pey
vê yekêr'a, îdî t'u kesî newêribû
tiştêk ji Wî bipirsîya.

Mesîh kur'ê k'ê ye?

(Metta 22:41-46; Lûqa 20:41-44)

³⁵ Gava ku Îsa p'aristgehêda
hîn dikir, got: «Qanûnzana çawa
dibêjin ku Mesîh kur'ê Dawid
e? ³⁶ Ne Dawid xwexa pê R'uh'ê
Pîroz dibêje?

<Xudan gote Xudanê min:
Li milê Minî r'astê r'ûnê,
h'eta ku Ez dijminêd Te bikime
binê p'îyêd Te»*.

³⁷ Awa Dawid xwexa ku Wî <Xu-
dan> h'esab dike, îdî Ew çawa
dibe kur'ê Dawid?»

Qanûnzaneê dur'û

(Metta 23:1-36; Lûqa 20:45-47)

Wê e'laleta giran bi dil û eşq
guhdarîya Îsa dikir. ³⁸ Hînkiri-
na Xweda Ewî got: «H'evza xwe
ji wan qanûnzana bikin, yêd ku
h'iz dikin bi çuxêd dirêj biger'in,
bazarada silavê bidine wan, ³⁹ k'i-
nîştada k'ursîyêd pêşin bigirin û
şayîyada jî herema^f jorin r'ûnên.
⁴⁰ Evana alîkîva malêd jinebîya
h'ûfî xwe dikin, alîyê dinva jî bo-
na xwek'ifşkirinê duayê xwe dirêj
dikin. Dîwana wanê hê giran be».

Dîyarîya jinebîya belengaz

(Lûqa 21:1-4)

⁴¹ Îsa li pêşberî p'eredanga^f p'a-
ristgehê r'ûnişt û dîna Xwe dayê,

* 12:30 Qanûna Ducarî 6:4-5.

* 12:31 Qanûna K'ahîntîyê 19:18.

* 12:32 Qanûna Ducarî 6:4; 4:35; Îşaya 45:21.

* 12:33 Qanûna Ducarî 6:5; Qanûna K'ahîntîyê 19:18; P'adşatî I, 15:22; Ho-
sêya 6:6.

* 12:36 Zebûr 110:1.

ku e'laletê çawa p'ere davîtine p'eredangê. Gelek dewletîya gelek avîtinê. ⁴²Jinebîke belengaz jî hat û du pol^f, ku dikire qur'ûşek, avîtê. ⁴³Îsa şagirtêd Xwe gazî cem Xwe kirin û wanr'a got: «Ez r'ast wer'a dibêjim, ku evê jinebîya belengaz jî van h'emûya ze'ftir avîte p'eredangê, ⁴⁴Van h'emûya jî zêdeya hebûka xwe avîtinê. Lê evê vê belengazîya xweda çî wê hebû ku pê e'bûrê xwe bikira h'emû avîtê».

Îsa pêşda derheqa wêranbûna p'aristgehêda dibêje

(*Metta 24:1-2; Lûqa 21:5-6*)

13 ¹Gava Îsa jî p'aristgehê derk'et, jî şagirtêd Wî yekî Wîr'a got: «Dersdar! Hela dîna Xwe bidê ev çî kevir in û çî avayî ne!» ²Îsa li wî vejer'and û gotê: «Tu van avayîyêd mezin dibînî? Ev h'emûyê jî wêran bin, li vir kevirê li ser kevir qet nemîne!»

Tengasî û zêrandin

(*Metta 24:3-14; Lûqa 21:7-19*)

³Gava Îsa li ç'îyayê Zeyt'ûnê, li pêşberî p'aristgehê r'ûniştibû, Petrûs, Aqûb, Yûh'enna û Endrawis başqe jê pirsîn: ⁴«Bêje me, ew tişt wê k'engê biqewimin? Û berî

qewimandina wan h'emûya, çî nîşanê bibin?» ⁵Hingê Îsa destpêkir û wanr'a got: «Haş jî xwe hebin, ku t'u kes we nexapîne. ⁶Gelek wê pê navê Min bên û bêjin: «Ez im Mesîh» û wê geleka bixalifînin. ⁷Gava hûn dengê şer'a û be'sa şer'a bibihên, hûn xwe unda nekin. Gerekê ev tişt biqewimin, lê ew hê ne axirî ye. ⁸Miletê r'abe ser millet, p'adşatîyê r'abe ser p'adşatîyê, cî-cîya wê e'rdh'ej û xelayî-celayê bibin. Lê ev h'emû mîna êşa k'ulfetê ye, ku destpêdike pê digire.

⁹Lê hûn haş jî xwe hebin! Wê we bibine ber dîwana û k'inîştada we bik'utin. Bona Min wê we ber welîf û p'adşa bidine sekinandinê, wekî hûn ber wan şe'detîyê bidin. ¹⁰Gerekê pêşîyê Mizgînî h'emû mîletar'a bê dayîne. ¹¹Gava ku we bigirin bibine ber dîwanê, pêşda xem nekin ku hûnê çî bêjin. Lê wê demê çî wer'a bê dayîne, wê jî bêjin, çimkî ne ku hûnê xeber din, lê R'uh'ê Pîroz. ¹²Bira wê birê xwe bide kuştinê û bav kur'ê xwe. Zar'ê r'abine ser dê û bavê xwe û wan bidine kuştinê. ¹³Û bona navê Min hûnê ber ç'e'vê h'emûya r'eş bin. Lê ewê ku h'eta xilazîyê teyax ke, ewê xilaz be.

H'eramîya Wêrankirinê*(Metta 24:15-21; Lûqa 21:20-24)*

¹⁴ Awa çaxê hûn wê «h'eramîya wêrankirinê»* bibînin, li wî cîyê necayîz sekinî», (ewê ku dixûne bira fe'm bike) «hingê ewêd ku Cihûstanêda ne bira bir'evine ç'îya. ¹⁵ Û ewê ku ser xanî ye bira jorda neyê xwarê û nek'eve hindur', wekî tişteki hilde. ¹⁶ Û ewê ku k'ewşênda ye bira vene-ger'e ku p'otê xwe hilde. ¹⁷ Lê wey li h'emla û destdergûşa wan r'ojada! ¹⁸ Dua bikin ku ev yek zivistanêda neqewime. ¹⁹ Çimkî wan r'ojada wê tengasîke usa bibe, wekî ji r'oja ku Xwedê dinya e'firandîye h'eta niha nebûye û ne ji wê bibe. ²⁰ Heger Xudan ew r'oj kin nekirina, t'u kes xilaz nedibû, lê bona xatirê wan bijartîyêd ku Wî bijartine, ew r'oj kin kirine.

²¹ Hingê, heger yek wer'a bê-je: «Mesîh va ye li vir e», yan jî: «Wa ye dera han e», bawer nekin. ²² Çimkî mesîh û p'êxemberêd derew wê derên. Wê nîşan û k'e-

remeta bikin, heger dest wanva bê, wê bijartîya jî bixalifînin. ²³ Lê hûn haş ji xwe hebin! Min her tişt pêşda wer'a got.

Hatina Kur'ê Mêriv*(Metta 24:29-31; Lûqa 21:25-28)*

²⁴ Lê wan r'ojada, pey wê tengasîyêr'a,
 «r'ûyê r'oyê wê bê girtinê
 û hîvê r'onaya xwe nede,
²⁵ steyrkê ji e'zmên bik'evin,
 û t'opêd e'zmana wê ji r'îyêd
 xwe derên*,**.

²⁶ Û hingê wê bibînin, Kur'ê Mêriv bi qewata mezin û r'ûmet e'wrava tê*. ²⁷ Wî çaxî Ewê milyak'etêd Xwe bişîne û bijartîyêd Xwe ji her çar qulba berev ke, ji p'er'êd e'rdê girtî h'eta p'er'êd e'zmên.

Dersa dara hêjîrê*(Metta 24:32-35; Lûqa 21:29-33)*

²⁸ Ji dara hêjîrê dersekê hîn bin: Çaxê ku ç'iqilêd wê ter' dibin û belgêd wê dibişkinin, îdî hûn zanin ku havîn nêzîk e. ²⁹ Usa jî gava hûn bibînin ku ev

* 13:14 Danîyêl 9:27; 11:31; 12:11.

* 13:25 Aha jî tê fe'mkirinê: «Qewatêd e'zmana wê bih'ejin».

** 13:25 Îşaya 13:10; 34:4; Yoêl 2:10, 31; 3:15.

* 13:26 Danîyêl 7:13. (Bixûnin: E'yantî 1:7.)

yek diqewimin, bizanibin ku ew nêzîk e, li ber şêmîkê ye. ³⁰ Ez r'ast wer'a dibêjim, eva nisila derbaz nabe, h'eta ku ev h'emû tişt neqewimin. ³¹ E'rd û e'zmanê derbaz bin, lê gotinêd Min t'u car derbaz nabin.

R'oj û sih'et ne e'yan e

(Metta 24:36-44)

³² Lê bona wê r'ojê û wê sih'etê t'u kes nizane, ne milyak'etêd e'zmên û ne jî Kur', lê t'enê Bav. ³³ Haş ji xwe hebin! H'işyar bimînin!* Çimkî hûn nizanin

k'engê wextê pêr'a bigihîje. ³⁴ Ev yek mîna merivekî ye, ku mala xwe dihêle û derdik'eve r'ewîtîyê. Berî çûyîne t'emîya mala xwe dide xulamêd xwe, şixulê wan her kesî didê û e'mirî ser dergehvan dike, ku h'işyar bimîne. ³⁵ Bona vê yekê h'işyar bimînin, çimkî hûn nizanin malxê malê wê k'engê bê, êvarê yan nîvê şevê, yan wextê bangdana dîka, yan serê sibehê. ³⁶ Nebe ku nişkêva ew bê û we xewêda bigire. ³⁷ Ez çi wer'a dibêjim, h'emûyar'a dibêjim: H'işyar bimînin!»

Girtin, xaçkirin^f û r'abûna Îsa

Şêwira kuştina Îsa

(Metta 26:1-5; Lûqa 22:1-2;

Yûh'enna 11:45-53)

14 ¹ Awa du r'oj şûnda wê Cejina^f Derbazbûnê û Cejina^f Nanê Şkeva bibûya. Serekêd k'ahîna û qanûnzana mecalkê diger'îyan, ku çawa Îsa dizîva bi fêlbazîyê bigirin, bikujin ² û digotin: «Bira ev yek cejinêda nîbe, wekî cime't r'anebe ser niga».

Îsa Beytanyayêda

tê r'ûnkirinê^f

(Metta 26:6-13; Yûh'enna 12:1-8)

³ Gava Îsa li Beytanyayê mala Şimh'ûnê k'otîda, li ser sifrê r'ûniştî bû, k'ulfetek hat, derdaneke^f wêye alabastirêyî r'ûnê nardêyî^f safî û gelekî biha hebû. Wê ew şûşe şkê-nand û ew r'ûn r'ête ser serê Îsa.

⁴ Hineke wir hêrs k'etin û hevr'a digotin: «H'eyfa vî r'ûnî! Çima

* ^{13:33} Nav hinek destnivîsarada ev jî heye: «Û dua bikin».

eva zîyana bû? ⁵ Me dikaribû ev r'ûna sêsîd zîvî zêdetir bifirota û belayî feqîra kira». Bi vî awayî ew k'ulfeta r'ezîl kirin.

⁶ Lê Îsa got: «Ji wê k'ulfetê vege-r'in! Çima hûn xatirê wê dik'evin? Ewê tişteki qenc bona Min kir. ⁷ Feqîrê her gav t'evî we bin. K'engê hûn bixwazin, hûn dikarin qencîyê wanr'a bikin. Lê Ezê her gav nav weda nîbim. ⁸ Çi ji destê wê dihat ewê kir. Ewê pêşda bedena Min defînkirinêr'a r'ûn^f kir. ⁹ Ez r'ast wer'a dibêjim, dinyayêda k'îderê eva Mizgînîya bê dannasînkirinê, wê kirina vê k'ulfetê jî bona bîr-anîna wê bê gotinê».

Cihûda nemamîya^f Îsa dike

(*Metta 26:14-16; Lûqa 22:3-6*)

¹⁰ Hingê Cihûdayê Îsxeryotî, yekî ji her donzdeha, çû cem serekêd k'ahîna, wekî Îsa bide destê wan. ¹¹ Wan jî gava ev yek bihîst, şa bûn û p'ere wîr'a soz dan. Û Cihûda jî hingêva mecalekê diger'îya ku çawa Îsa bide destê wan.

Îsa t'evî şagirta şîva Cejina Derbazbûnê dixwe

(*Metta 26:17-25; Lûqa 22:7-14,
21-23; Yûh'enna 13:21-30*)

¹² R'oja pêşine Cejina Nanê Şkevada ku bexê qurbana Cejina

Derbazbûnê dihate serjêkirinê, şagirta jî Îsa pirsî: «Tu li k'u dixwazî Şîva Cejina Derbazbûnê bixwî, wekî em her'in ter'a hazir kin?» ¹³ Îsa du şagirtêd Xwe şandin û wanr'a got: «Her'ine bajêr. Merivekê r'astî we bê, cêr'ê avê li ser mila. Pey wî her'ine wê mala ku ew diçê ¹⁴ û bêjine xwe-yê malê: «Dersdar dibêje: K'anê ew oda mêvana, ya ku Ezê têda t'evî şagirtêd Xwe şîva Cejina Derbazbûnê bixwim?» ¹⁵ Hingê ewê li qatê jorin odeke mezine hevdayî û hazir nîşanî we ke, li wê derê şîvê bona me hazir kin». ¹⁶ Şagirta da ser r'ê çûne bajêr û çawa ku wanar'a gotibû usa jî dîtî û şîva Cejina Derbazbûnê hazir kirin.

¹⁷ Gava r'o çû ava, Îsa t'evî her donzdeha çû wê derê. ¹⁸ Çaxê li ser sifrê r'ûniştin û nanê xwe dixwarin, Îsa got: «Ez r'ast wer'a dibêjim, yekî ji we wê nemamîya^f Min bike, yê ku t'evî Min nên dixwe». ¹⁹ Ew ber xwe k'etin û destpêkirin yek-yek ji Wî pirsîn: «Dibe ku ez im?» ²⁰ Ewî wanr'a got: «Ew yek nava we her donzdehada ye, yê ku pe'rîyê xwe t'evî Min t'asêda dike. ²¹ R'ast Kur'ê Mêriv wê usa her'e çawa ku bona Wî hatîye nivîsarê. Lê wey li wî

merivê ku nemamîya Kur'ê Mêriv bike! Wîr'a hê qenc bû ku ew qet dinê nek'eta.

Sîva Xudan

(*Metta 26:26-30; Lûqa 22:14-23; Korint'î I, 11:23-25*)

²² Gava wana hê nan dixwar, Îsa nan hilda şikirî da, kerkir da şagirta û got: «Han hildin! Eva bedena Min e». ²³ Peyr'a k'as hilda şikirî da û da wan. H'emûya jî ji wê vexwar. ²⁴ Û wanr'a got: «Eva xûna Min e bona peymanê^f*, ku bona geleka tê r'êtinê. ²⁵ Ez r'ast wer'a dibêjim, îdî Ez ji vir şûnda t'u car ji meya tirîyê venaxwim, h'eta wê r'oja ku Ezê P'adşatîya Xwedêda ji ya nû vexwim».

²⁶ Paşê wana zebûrek^f stira, derk'etin çûne ç'îyayê Zeyt'ûnê.

Îsa derheqa înk'arîya Petrûsda dibêje

(*Metta 26:31-35; Lûqa 22:31-34; Yûh'enna 13:36-38*)

²⁷ Û Îsa wanr'a got: «Hûn h'e-mûyê jî ji Min p'îşk bin her'in, çimkî nivîsar e:

«Ezê li şivên xim û pezê jî belabelayî be»*.

²⁸ Lê gava ku Ez ji mirinê r'abim, Ezê berî we her'ime Celîlê».

²⁹ Petrûs jêr'a got: «Heger h'emû jî ji Te p'îşk bin her'in, lê ez na».

³⁰ Îsa wîr'a got: «Ez r'ast ter'a dibêjim, hema îşev hê berî ku dîk du cara bang de, tê sê cara Min înk'ar kî». ³¹ Lê Petrûs ser ya xwe dima û digot: «Heger cî bê, ezê t'evî Te bimirim jî, lê t'u car Te înk'ar nakim!» H'emûya jî aha digot.

Îsa li Gêtşemanîyê dua dike

(*Metta 26:36-46; Lûqa 22:39-46*)

³² Pey wê yekêr'a ew çûne wî cîyê ku jêr'a Gêtşemanî dibêjin û Ewî şagirtêd Xwer'a got: «Vira r'ûnên, h'eta ku Ez dua bikim». ³³ Wî Petrûs, Aqûb û Yûh'enna t'evî Xwe birin û destpêkir k'eser k'îşand û Xweda şewitî. ³⁴ Wî wanr'a got: «Dilê Min haqas derd û k'eder e, mîna ber mirinê. Vira bimînin û h'îşyar bin». ³⁵ Hinekî pêşda çû, Xwe dever'û avîte e'rdê û dua kir, ku heger mecal hebe, eva sih'eta ser Wîr'a derbaz be. ³⁶ Û got: «Abba^f, Bavo! Her mecal ji destê Te tê. Evê k'asê ji Min dûr xe. Lê bira xwestina Min nîbe, lê ya Te be».

* 14:24 Nav hinek destnivîsarada «peymanî nû» heye.

* 14:27 Zekerîya 13:7.

³⁷ Paşê hate cem şagirta, ew r'a-zayî dîtin û gote Petrûs: «Şimh'ûn, tu r'azayî? Te nikaribû ku sih'etekê tu h'işyar bimayî? ³⁸H'işyar bimînin û dua bikin, wekî hûn nek'evine nava cêr'ibandinê. Belê r'uh' r'azî ye, lê beden sist e».

³⁹ Dîsa çû dua kir, xût ew xeber gotin. ⁴⁰ Û hat dîsa ew xewêda dîtin, çimkî ç'e'vêd wan ji xewê venedibûn. Û nizanibûn çi caba Wî bidana. ⁴¹ Cara sisîya jî hat û wanr'a got: «Hûn hela hê r'azayî ne û r'ih'et dibin? Bes e! Wext pêr'a gihîşt. Va ye Kur'ê Mêriv dik'eve destê gunek'ara. ⁴² R'abin em her'in. Va ye ewê ku nemamîya Min dike nêzîk bû».

Girtina Îsa

(Metta 26:47-56; Lûqa 22:47-53;
Yûh'enna 18:3-12)

⁴³ Hema hingê gava Wî hê xeber dida, Cihûdayê ku yek ji her donzdeha bû, hat. Ewî t'evî xwe ji alîyê serekêd k'ahîna, qanûnzana û r'ûspîyada e'laleteke giran anîbû, bi dara û şûra. ⁴⁴ Awa nemamê Wî e'şeret dabû wan û gotibû: «Ez k'îjanî ku r'amûsim, Ew e, Wî bigirin û bi fesal bibin».

⁴⁵ Hema hingê jî Cihûda hate cem Îsa û got: «Dersdar!*» û r'amûsa.

⁴⁶ Wana dest avîte Îsa û Ew girtin. ⁴⁷ Lê yekî ji yêd ku t'evî Wî sekinî bûn, şûrê xwe k'işand li xulamê serekk'ahîn xist û guhê wî pekand. ⁴⁸ Hingê Îsa wanr'a got: «Tê bêjî we ser qaçaxekîda girtîye, ku hûn bi dara û şûra hatine Min bigirin? ⁴⁹ Ne Ez her r'o'j t'evî we p'aristgehêda bûm Min hûn hîn dikirin, lê we Ez nedigirtim. Lê bona ku nivîsar bêne sêrî, ev yek qewimî». ⁵⁰ Hingê h'emû şagirta Ew hişt û r'evîn. ⁵¹ Xortek pey Wî diçû, p'arç'ekî k'itanê li bedena wîye te'zî p'êç'ayî bû. E'laletê ew girt, ⁵² lê wî ew k'itan hişt û r'ût-te'zî ji destê wan r'evî.

Îsa li ber civîna^f giregira

(Metta 26:57-68; Lûqa 22:54-55,
63-71; Yûh'enna 18:13-14, 19-24)

⁵³ Îsa birine cem serekk'ahîn. H'emû serekêd k'ahîna, r'ûspî û qanûnzana wir civîyan. ⁵⁴ Petrûs dûrva p'ê-p'ê pey Wî çû, h'eta k'ete h'ewşa serekk'ahîn. Wir t'evî nobedara li ber êgir r'ûnişt û xwe germ dikir. ⁵⁵ Serekêd k'ahîna û t'emamîya civîna^f giregira jî li

* ^{14:45} Bi yûnanî xeber bi xeber aha ye: «R'abbî». «R'abbî» bi zimanê aramî tê fe'mkirinê: «Dersdar».

şe'detîke miqabilî Îsa diger'îyan, wekî Wî bikujin, lê ne didîtin. ⁵⁶ Geleka miqabilî Wî şe'detîya derew dida, lê şe'detîya wan hevdu nedigirt. ⁵⁷ Hingê hinek r'abûn û miqabilî Wî şe'detîya derew dan û gotin: ⁵⁸ «Me bihîst ku Vî merivî got: «Ezê vê p'aristgeha ku bi desta hatîye çekirinê hilşînim û sê r'ojada p'aristgeheke dine bê destlêk'etin çekim». ⁵⁹ Lê şe'detîya wan jî hevdu nedigirt. ⁶⁰ Hingê serekk'ahîn r'abû nava wanda sekinî û ji Îsa pirsî: «Bona van şe'detîya ku evana miqabilî Te didin Tu çima cabekê nadî?» ⁶¹ Lê Ewî dengê Xwe nekir û t'u cab neda. Serekk'ahîn dîsa ji Wî pirsî û gotê: «Tu yî Mesîh, Kur'ê Yê hêjayî şikirîyê?» ⁶² Îsa gotê: «Ez im. Û hûnê Kur'ê Mêriv li k'êleka^f Yê Herî Zor, li milê wîyî r'astê r'ûniştî û li ser e'wrêd e'zmên tê bibînin»*. ⁶³ Hingê serekk'ahîn k'incêd xwe qelaştin û got: «Îdî şe'de çî mer'a ne? ⁶⁴ We bihîst Ewî çawa Xwedê bêhurmet kir! Weva çawa xuya dibe?» H'emûya jî Ew neheq kirin gotin, ku Ew yê kuştinê ye. ⁶⁵ Hingê hineka

destpêkir t'ûyî Wî kirin, r'ûyê Wî nixamtin, dane ber k'ulma û jêr'a gotin: «De p'êxembertîyê bike!» Nobedara jî Ew bir û dane ber şemaqa.

Petrûs Îsa înk'ar dîke

(Metta 26:69-75; Lûqa 22:56-62;

Yûh'enna 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Gava Petrûs li jêrê h'ewşêda bû, ji carîyêd serekk'ahîn yek hate wir. ⁶⁷ Ewê ku dît Petrûs xwe li ber êgir germ dîke, li wî nihêr'î û got: «Tu jî t'evî ewî nisretî^f bûyî, t'evî Îsa». ⁶⁸ Lê ewî înk'ar kir û got: «Ez nizanim û fe'm nakim ku tu çî dibêjî». Ew ji h'ewşê derk'et çû sivdera li ber dergeh, dîk bang da. ⁶⁹ Gava ku carîyê ew li wê derê dît, dîsa gote yêd dor-bera sekinî bûn: «Eva jî yekî ji wan e». ⁷⁰ Lê ewî dîsa înk'ar kir. Û xêlekê şûnda, yêd ku wir sekinî bûn, dîsa Petrûsr'a gotin: «Hebe-t'unebe tu jî ji wan î, çimkî tu ji Celîlê yî û xeberdana te jî te difiroşe*». ⁷¹ Lê Petrûs dest bi nifir'a kir, sond xwar û got: «Ez Wî merivî nas nakim, bona k'îjanî hûn dibêjin». ⁷² Pêr'a-pêr'a dîk cara duda bang da. Û Petrûs ew gotina

* ^{14:62} Zebûr 110:1; Daniyêl 7:13.

* ^{14:70} Nav destnivîsarêd here qencda ev yek t'une: «Û xeberdana te jî te difiroşe».

Îsa ku wîr'a gotibû anî bîra xwe: «Berî ku dîk du cara bang de, tê sê cara Min înk'ar kî». Li ser vê yekê destpêkir girîya.

Îsa li ber Pîlato'

(Metta 27:1-2, 11-14; Lûqa 23:1-5; Yûh'enna 18:28-38)

15 ¹ Serê sibehê zû serekêd k'ahîna t'evî r'ûspîya, qanûnzana û t'emamîya civîna giregirar'a şêwirîn. Îsa girêdan û birin dane destê Pîlato'. ² Pîlato ji Wî pirsî û got: «Tu yî P'adşê cihûya?» Ewî cab da û got: «Te bi devê xwe got». ³ Hingê serekêd k'ahîna gelek tiştada avîtine Wî. ⁴ Pîlato dîsa ji Wî pirsî û got: «Tu qet cabekê nadi? Dîna Xwe bidê, ku çiqasî davêjine Te!» ⁵ Lê Îsa îdî t'u cab neda wî, h'eta ku Pîlato şaş ma.

Dîwanêda h'ukumê kuştinê li ser Îsa derdixin

(Metta 27:15-26; Lûqa 23:13-25; Yûh'enna 18:39-19:16)

⁶ Awa her Cejina Derbazbûnêda e'detê welî bû, ku girtîkî cime'têr'a ber'de, k'îjan ku wan bixwesta. ⁷ Girtîk kelêda hebû navê wî Barabas, ku t'evî r'aberîk'arêd hevalêd xwe serhildanêda mêr kuştibûn. ⁸ E'lalet civîya û ji welî xwest ku ew li anegorî wî e'detê xwe xwes-

tina wan bike. ⁹ Pîlato jî wan'r'a got: «Hûn dixwazin wekî ez bona we P'adşê cihûya ber'dim?» ¹⁰ Ewî zanibû ku serekêd k'ahîna ji dest h'evsûdiyê Îsa dabûne destê wî. ¹¹ Lê serekêd k'ahîna hê nav e'laletê dan, ku bixwazin wekî Barabas bona wan bê ber'danê. ¹² Pîlato dîsa ji wan pirsî û got: «Lê ez îdî Ewî çawa bikim, yê ku hûn jêr'a P'adşê cihûya dibêjin?» ¹³ Wana kire qîr'in û gotin: «Wî xaç ke!» ¹⁴ Pîlato wan'r'a got: «Çima? Evî çi xirabî kirîye?» Lê wana hê dikire qîr'in: «Wî xaç ke!» ¹⁵ Pîlato xwest ku e'lalet r'azî kira, Barabas bona wan ber'da. Û Îsa da ber qamçîya û da destê wan, wekî bê xaçkirinê.

Esker qerfê xwe li Îsa dikin

(Metta 27:27-30; Yûh'enna 19:2-3)

¹⁶ Hingê eskera Ew bire hindur'ê serayê, awa gotî h'ewşa qesira welî û h'emû r'efa eskera li ser civandin. ¹⁷ Çuxekî şîrk'î lê kirin û t'acek ji stirîya vegirtî dane sêrî. ¹⁸ Destpêkirin silav danê û gotin: «Xweş be P'adşê cihûya!» ¹⁹ Pê qamîş'î li serê Wî dixistin, t'ûyî Wî dikirin û li ser çoka li ber Wî ta dibûn. ²⁰ Lê pey qerfkirinêr'a, ew çuxê şîrk jê êxistin, k'incêd Wî lê kirin û birine derva ku Wî xaç kin.

Xaçkirina Îsa*(Metta 27:32-44; Lûqa 23:26-43;**Yûh'enna 19:17-27)*

²¹ Şimh'ûnê ji Kûrênê, bavê Skender û R'ûfo wirr'a derbaz dibû, ku ji k'ewşên dihat. Eskera p'êyî ser wî kirin ku xaçê Îsa hilde. ²² Îsa birine wî cîyê ku jêr'a Golgota digotin, ku tê fe'mkirinê: «Cîyê Qafa». ²³ Şerava zimîr^{f*} t'evkirî danê ku vexwe, lê Wî venexwar. ²⁴ Ew xaç kirin, ser k'incêd Wî p'êşk avîtin, k'a k'êr'a wê çî bi-k'êve, nava xweda bela kirin*. ²⁵ Û sibehê sih'et nehe bû, gava Ew xaç kirin. ²⁶ Nivîsara neheqîya Wî aha nivîsar bû: «P'ADŞÊ CIHÛYA». ²⁷ T'evî Wî du qaçax jî xaç kirin, yek li milê Wîyî r'astê, yê din li milê Wîyî ç'epê. ²⁸ Bi vî awayî ew nivîsar hate sêrî, ya ku dibêje: «Ew t'evî zulmk'ara hate h'esabê»*. ²⁹ Û ewêd ku wirr'a diçûn-dihatin, ew bêhurmet dikirin, serê xwe dih'e-jandin û digotinê: «Hêyî! Ne Teyê p'aristgeh hilşanda û sê r'ojada çêkira, ³⁰ de Xwe xilaz ke, ji xaç were xwarê!» ³¹ Usa jî serekêd k'a-

hîna t'evî qanûnzana nav xweda qerfê xwe lê dikirin û digotin: «Xelq xilaz kir, lê Xwe nikare xilaz ke! ³² De bira niha Mesîh, P'adşê Îsraêlê ji xaçê bê xwarê, wekî em bibînin û bawer bikin». Yêd t'evî Wî hatibûne xaçkirinê jî te'n li Wî dixistin.

Mirina Îsa*(Metta 27:45-56; Lûqa 23:44-49;**Yûh'enna 19:28-30)*

³³ Nîvro ji sih'eta donzdeha h'e-ta sih'eta sisîya, t'emamiya e'rdê bû te'rî. ³⁴ Û sih'eta sisîya Îsa bi dengêkî bilind kire qîr'in û got: «Êloyî, Êloyî, lama sabaxtanî?» ku tê fe'mkirinê: «Xwedêyê Min, Xwedêyê Min, Te çima Ez hiştim?»* ³⁵ Ewê ku nêzîk sekinîbûn, gava ev xeber bihîstin, gotin: «Bini-hêr'in, Ew gazî Êlyas dike». ³⁶ Ji wan yek bezî, lûfika^f be'rê hilda sirkêda kir, qamîşekîva danî û dirêjî Wî kir, ku vexwe û got: «Bisekinin. Em bibînin k'a Êlyasê bê Wî bîne xwarê».

³⁷ Îsa bi dengêkî bilind kire qîr'in û r'u'h'ê Xwe da. ³⁸ Wî çaxî

* 15:23 Hingê «zimîr» ber êşêva didane nexweş.

* 15:24 Zebûr 22:18.

* 15:28 Nav destnivîsarêd here qencda r'êza 28-a t'une.

* 15:34 Zebûr 22:1.

p'er'da p'aristgehê ji sêrî h'eta binî qelişî, bû du tîşa^f. ³⁹ Sersedê ku li pêşberî Îsa sekinî bû, gava dît ku Îsa çawa r'uh'ê Xwe da*, got: «R'astî jî eva Meriva Kur'ê Xwedê bû!» ⁴⁰ Li wê derê k'ulfet jî hebûn, ku dûrva li vê yekê dinihêr'in. Meryema Mejdelanî, Meryema dîya her du bira, Aqûbê biç'ûk û Yûsês û usa jî Seloma nav wanda bûn. ⁴¹ Evana hingê, gava Îsa li Celilê bû, pey Wî diçûn û jêr'a xizmetk'arî dikirin. Pêştirî van, gelek k'ulfetêd din jî wir hebûn, ku t'evî Îsa hatibûne Orşelîmê.

Definkirina Îsa

(*Metta 27:57-61; Lûqa 23:50-56; Yûh'enna 19:38-42*)

⁴² Ev yek r'oja^f t'ivdarekkirinê bû, awa gotî r'oja berî şemîyê. Berê êvarê ⁴³ Ûsivê^f Arîmetyayî hat, ew yekî xweyîqedir û endemê civîna giregira bû. Ew xwexa jî li hîvîya P'adşatîya Xwedê bû. Wî turuş kir, çû cem Pîlato, cinyazê Îsa jê xwest. ⁴⁴ Pîlato bihîst ku Îsa îdî mirîye, e'cêbmayî ma. Gazî sersed^f kir û jê pirsî: «R'ast e ku Ew usa zû mirîye?» ⁴⁵ Gava ew ji sersed e'seyî pê h'esîya, cinyaz da Ûsiv. ⁴⁶ Wî

qedekê k'itanî k'ir'î, cinyaz anî xwarê, pê k'efen^f kir, t'irbekêda danî, ya ku qeyêda k'olayî bû. Kevirek hol kire ber derê t'irbê. ⁴⁷ Meryema Mejdelanî û Meryema dîya Yûsês dîtin ku ew li k'u derê hate definkirinê.

Îsa ji mirinê r'adibe

(*Metta 28:1-8; Lûqa 24:1-12; Yûh'enna 20:1-10*)

16 ¹ Pey r'oja şemîyêr'a Meryema Mejdelanî, Meryema dîya Aqûb û Seloma çûn biharet^f k'ir'in, wekî her'in li cinyazê Îsa din. ² R'oja h'eftîyêye pêşin serê sibehê zû, wextê r'o derk'et, ew çûne ser t'irbê. ³ Wana r'êva hevr'a digot: «K'î wê bona me kevir ji ber derê t'irbê hol ke?» ⁴ Çimkî kevir gelekî mezin bû. Û gava ku li jorê nihêr'in, dîna xwe danê, ku kevir ji ber hol kirî ye. ⁵ Û çaxê çûne hindur'ê t'irbê, dîna xwe danê, xortekî çuxê sipî wergirtî wê li aliyê r'astê r'ûniştî ye. K'ulfet gelek zendegirtî man. ⁶ Lê ewî wanr'a got: «Zendegirtî nemînin! Hûn li wî Îsayê Nisretê diger'in, Yê ku hate xaçkirinê. Ew ji mirinê r'abûye! Ew ne li vir e. Va ye ew

* ^{15:39} Nav hinek destnivîsarada aha ye: «kire qar'in û r'uh'ê Xwe da».

cîyê ku Ew lê danîbû. ⁷ De niha her'in bêjine şagirtêd Wî û Pet-rûs, ku Ewê berî we her'e Celîlê. Li wir hûnê Wî bibînin, çawa ku Ewî wer'a gotîye». ⁸ Ew k'ulfet ji t'irbê derk'etin r'evîn, çimkî r'isasê ew girtibûn û dilerizîn. Kesîr'a jî tişteke negotin, çimkî sawê li wan girtibû.

Îsa Xwe nîşanî

Meryema Mejdelaî dîke

(Metta 28:9-10; Yûh'enna 20:11-18)

⁹ Gava Îsa r'oja h'eftiyêye pêşin sibehê zû ji mirinê r'abû, Wî pêşîyê Xwe nîşanî Meryema Mejdelaî kir, ya ku h'eft cin jê derxistibû*. ¹⁰ Ewê jî çû ew yek gîhande ewêd ku t'evî Îsa ger'iyabûn, ku şîn di-kirin û digirîyan. ¹¹ Lê gava wana bihîst ku Îsa sax e û Xwe nîşanî Meryemê kirîye, bawer nekirin.

Îsa Xwe nîşanî

du şagirtêd Xwe dîke

(Lûqa 24:13-35)

¹² Pey van yekar'a Ewî Xwe dil-qekî dinda nîşanî ji wan duda kir, yêd ku diçûne k'ewşên. ¹³ Ewana jî çûn ew xeber gîhandine yêd mayîn. Lê gotina wan jî bawer nekirin.

Îsa Xwe nîşanî

yanzdeh şagirta dîke

(Metta 28:16-20; Lûqa 24:36-49;

Yûh'enna 20:19-23;

K'arêd Şandîya 1:6-8)

¹⁴ Pey vê yekêr'a Îsa Xwe nîşanî yanzdeha kir, gava ew li ser sifrê r'ûniştibûn. Ewî li wan hilat bona nebawerî û serh'işkîya wan, çimkî wana yêd ku Ew ji mirinê r'abûyî dîtibûn bawer nekirin. ¹⁵ Û wan-r'a got: «Her'ine her çar alîyêd dinyayê û Mizgîniyê bidine her merivî. ¹⁶ Ewê ku bawer bike û bê nixumandinê wê xilaz be, lê ewê ku bawer neke dîwana wî wê bibe. ¹⁷ Ewê ku bawer dîkin, ev nîşanê wanr'a dîyar bin: Bi navê Min wê cina derxin, bi zimanêd nû wê xeber din, ¹⁸ wê me'ra bi destê xwe bigirin û heger ew tişteki je'r jî vexwin, t'u zirarê li wan nebe. Ewê destêd xwe daynine ser nexweşa û nexweşê qenc bin».

Jorhilatina Îsa

(Lûqa 24:50-53;

K'arêd Şandîya 1:9-11)

¹⁹ Awa Xudan Îsa pey wê xebardana t'evî wanr'a hilkişîya

* ^{16:9} Nav hinek destnivîsar û welger'andinêd kevinda ji r'êza 9-a h'eta ya 20-î t'uneye.

e'zmên û li milê Xwedêyî r'astê wan bû û bi van nîşana xebera
r'ûnişt. ²⁰Şagirt jî çûn, li her cîyî Xwe dida îzbatkirinê, k'îjanêd
dannasîn kirin. Xudan piştovanê ku bi destê wan dibûn.